

άντικείμενο της συμφωνίας. Ή διάταξη αυτή δύναται νά εφαρμόζεται από τά δικαστήρια καί νά παράγει, επομένως, άμεσα άποτελέσματα σέ όλη τήν Κοινότητα.

8. Άν καί τό άρθρο 21 της συμφωνίας έλευθέρου έμπορίου μεταξύ της ΕΟΚ καί της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας καί τό άρθρο 95 της συνθήκης ΕΟΚ έχουν τόν ίδιο στόχο, καθ' όσο άποβλέπουν στην έξάλειψη τών φορολογικών διακρίσεων, καθεμία από τίς δύο αυτές διατάξεις, πού είναι άλλωστε διαφορετικά διατυπωμένες, πρέπει έν τούτοις νά αντιμετώπιζεται καί νά έρμηνεύεται στό δικό της πλαίσιο.

Έπειδή όμως ή συνθήκη ΕΟΚ καί ή συμφωνία έλευθέρου έμπορίου επιδιώκουν διαφορετικούς στόχους, έπεται ότι ή έρμηνεία πού έχει δοθεί στό άρθρο 95 της συνθήκης δέν δύναται, απλώς κατ' αναλογία, νά μεταφερθεί στό πλαίσιο της συμφωνίας έλευθέρου έμπορίου.

Τό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, πρέπει νά έρμηνεύεται επομένως σύμφωνα μέ τό γράμμα του καί έν όψει του σκοπού πού επιδιώκεται μέ τό άρθρο αυτό στό πλαίσιο του συστήματος έλευθέρου έμπορίου της συμφωνίας.

9. Ή εκ μέρους κράτους μέλους μή εφαρμογή επί τών προϊόντων καταγωγής

Πορτογαλίας της μειώσεως του φόρου, ή όποία προβλέπεται γιά όρισμένες ομάδες παραγωγών ή τύπους προϊόντων, άν δέν υπάρχει στην αγορά του ενδιαφερομένου κράτους μέλους κανένα όμοειδές προϊόν πού έχει πράγματι τύχει της μειώσεως αυτής, δέν συνιστά διάκριση κατά τήν έννοια του άρθρου 21, πρώτη παράγραφος της συμφωνίας μεταξύ της ΕΟΚ καί της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας.

10. Ή έννοια του όμοειδούς πού περιέχεται στό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας μεταξύ της Κοινότητας καί της Πορτογαλίας είναι, καθ' όσο άφορά τήν εφαρμογή της εντός της Κοινότητας, έννοια του κοινοτικού δικαίου πού πρέπει νά άποτελεί αντικείμενο όμοιομόρφου έρμηνείας, τήν όποία εξασφαλίζει τό Δικαστήριο.

Λαμβανομένου ύπ' όψη του αντικείμενου της διατάξεως αυτής, δέν δύνανται νά θεωρούνται όμοειδή, κατά τήν έννοια της άνωτέρω διατάξεως, τά προϊόντα πού διαφέρουν μεταξύ τους τόσο ως προς τόν τρόπο παρασκευής τους, όσο καί ως προς τά χαρακτηριστικά τους. Συνεπώς, οι οίνοι λικέρ στους όποιους έχει προστεθεί οίνοπνευμα άφ' ενός καί οι οίνοι πού προέρχονται από φυσική ζύμωση άφ' έτέρου δέν δύνανται νά θεωρούνται όμοειδείς κατά τήν έννοια της έν λόγω διατάξεως.

Στήν υπόθεση 104/81,

πού έχει ως αντικείμενο αίτηση του Bundesfinanzhof προς τό Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ, μέ τήν όποία ζητείται, στά πλαίσια της διαφοράς πού εκκρεμεί ένώπιον του αίτούντος δικαστηρίου μεταξύ

HAUPTZOLLAMT MAINZ

καί

C. A. KUPFERBERG & CIE. KG a. A., Mainz,

ή έκδοση προδικαστικής απόφασης ως προς την έρμηνεία του άρθρου 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας που συνήφθη στις 22 Ιουλίου 1972 μεταξύ της ΕΟΚ και της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας (ΕΕ, είδ. έκδ. 11/004, σ. 167), καθώς και του άρθρου 95 της συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους J. Mertens de Wilmars, πρόεδρο, A. O'Keefe, U. Everling και A. Χλωρό, προέδρους τμήματος, P. Pescatore, Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans και O. Due, δικαστές,

γενική εισαγγελεύς: S. Rozès
γραμματεὺς: P. Heim

έκδίδει την ακόλουθη

ΑΠΟΦΑΣΗ

Περιστατικά

Τά πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, ή εξέλιξη της διαδικασίας και οι παρατηρήσεις που κατετέθησαν δυνάμει του άρθρου 20 του οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΟΚ έχουν συνοπτικώς ως εξής:

I — Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

1. Η εταιρία Christian Adalbert Kupferberg έθεσε στις 26 Αυγούστου 1976 σε ελεύθερη κυκλοφορία στην Όμοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας οίνους Πορτό προελεύσεως Πορτογαλίας.

Τό Hauptzollamt (Κεντρικό Τελωνείο) Mainz έπέβαλε τότε έξισωτικό φόρο μονοπωλίου (Monopolausgleich) ύψους 18 103,80 DM (γερμανικών μάρκων), για τό περιεχόμενο οινόπνευμα που υπερέβαινε τό

14 % κατ' όγκο των οίνων αυτών, μέ δάση τόν συντελεστή 1 650 DM ανά εκατόλιτρο οίνοπνεύματος.

2. Η καταβολή του Monopolausgleich στηρίζεται στό άρθρο 151, παράγραφος 1, του γερμανικού νόμου περί μονοπωλίου οίνοπνεύματος (Branntweinmonopolgesetz) της 8ης Απριλίου 1922.

Ό νόμος αυτός προβλέπει ότι τό *εγχώριο* οινόπνευμα πρέπει κατ' άρχήν νά παραδίδεται στην όμοσπονδιακή διοίκηση του μονοπωλίου (Bundesmonopolverwaltung) σε τιμή (Branntweinübernahmepreis) καθορισμένη από την διοίκηση. Τό οινόπνευμα αυτό διατίθεται στό έμπόριο από την όμοσπονδιακή διοίκηση του μονοπωλίου και υπόκειται σε φόρο οίνοπνεύματος (Branntweinsteuer). Κατά την κρίσιμη για την κυρία δίκη περίοδο ο φόρος αυτός άνήρ-

χετο σέ 1 650 DM ανά εκατόλιτρο οίνοπνεύματος.

Όρισμένα οίνοπνευματώδη, όπως όσα παράγονται από οίνο, απαλλάσσονται από την υποχρέωση παραδόσεως στην διοίκηση. Δυνάμει του άρθρου 78 του Branntweinmonopolgesetz, σ' αυτά επιβάλλεται ο πρόσθετος φόρος οίνοπνεύματος (Branntweinaufschlag), ο οποίος ισούται με τον φόρο οίνοπνεύματος.

Τό άρθρο 79, παράγραφος 2, του Branntweinmonopolgesetz, όπως ήταν διατυπωμένο κατά την κρίσιμη περίοδο, προβλέπει ότι ο Branntweinaufschlag μειώνεται κατά 21 %, εφ' όσον η παρασκευή πραγματοποιείται είτε σέ αποστακτήριο πού υπόκειται σέ έφ' άπαξ φορολογία (Abfindungsbrennerei) είτε από κάτοχο πρώτων ύλων (Stoffbesitzer), μέσα στα όρια παραγωγής πού εύνοει τό μονοπώλιο, είτε σέ αποστακτήριο πού λειτουργεί υπό σφράγιση (Verschlussbrennerei), του όποιου η έτησια παραγωγή δέν υπερβαίνει τά 4 εκατόλιτρα οίνοπνεύματος, είτε ακόμη σέ αποστακτήριο φρουτοπαραγωγικού συνεταιρισμού, μέσα στα όρια του δικαιώματός του άποστάξεως, δηλαδή γιά κάθε μέλος του έτησίως 3 κατ' άνωτατο όριο εκατόλιτρα οίνοπνεύματος από φρούτα δικής του παραγωγής.

Δυνάμει του άρθρου 151, παράγραφος 1, του Branntweinmonopolgesetz, στό *είσαγόμενο* οινόπνευμα επιβάλλεται ο Monopolausgleich, ο όποιος είναι επίσης ίσος προς τον φόρο οίνοπνεύματος.

Τό άρθρο 151, παράγραφος 2, του Branntweinmonopolgesetz όρίζει ότι οι οίνοι λικέρ θεωρούνται ως αλκοολούχα προϊόντα.

Κατά τό άρθρο 152, παράγραφος 2, του ίδιου νόμου, ο Monopolausgleich γιά τούς οίνους λικέρ υπολογίζεται βάσει τής ποσότητας τής αλκοόλης πού υπερβαίνει τον αλκοολικό τίτλο 14 % κατ' όγκο.

3. Κατόπιν προσφυγής πού ήσκησε η εταιρία Kupferberg, τό Finanzgericht τής Ρηνανίας-Παλατινάτου τροποποίησε τήν άπόφαση έπιβολής φόρου και μείωσε τον έξισωτικό φόρο μονοπωλίου από 18 103,80 DM σέ 16 303,80 DM.

Τό Finanzgericht έστηρίχθη στίς διατάξεις του Branntweinmonopolgesetz, καθώς και στό άρθρο 21 τής συμφωνίας τής 22ας Ιουλίου 1972 μεταξύ τής ΕΟΚ και τής Δημοκρατίας τής Πορτογαλίας (στό έξής «συμφωνία ΕΟΚ — Πορτογαλίας») (ΕΕ, ειδ. έκδ. 11/004, σ. 167). Τό Finanzgericht έκρινε ότι η τελευταία αυτή διάταξη είχε ουσιαστικά τό ίδιο περιεχόμενο με τά άρθρα 37 και 95 τής συνθήκης και ότι είχε άμεσο αποτέλεσμα. Στην συνέχεια συνέκρινε τό ύψος των φόρων πού επιβάλλονται στους οίνους Πορτό και στα όμοειδή έγχώρια προϊόντα. Κατά τήν γνώμη του, οι εισαγόμενοι οίνοι Πορτό, καθ' όσον οίνοι έπιδορπίου, πρέπει νά συγκριθούν με τούς έγχωρίους οίνους λικέρ. Κατά τό Finanzgericht, ο Monopolausgleich πού επιβάλλεται στό οινόπνευμα των εισαγομένων οίνων Πορτό πρέπει νά εξαρτάται από τον φόρο μονοπωλίου πού επιβάλλεται στα έγχώρια άποστάγματα τά όποια προέρχονται από τά άποστακτήρια φρουτοπαραγωγικών συνεταιρισμών.

Κατά τό Finanzgericht επιβάλλεται έπομένως η μείωση του Monopolausgleich κατά 21 %, δηλαδή μείωση από 1 650 DM σέ 1 303,50 DM ανά εκατόλιτρο οίνοπνεύματος (1 650 DM μέτων 346,50 DM = 1 303,50 DM/hl).

Τό έρώτημα άν κατά τήν ήμέρα τής εισαγωγής τά έν λειτουργία στην Γερμανία άποστακτήρια φρουτοπαραγωγικών συνεταιρισμών παρήγαν πράγματι αλκοόλη από οίνο δέν είναι άποφασιστικής σημασίας, δεδομένου ότι, κατά τό Finanzgericht, προκειμένου νά υπάρξει παράβαση τής έν λόγω διατάξεως, δηλαδή του άρθρου 37 τής συνθήκης, άρκει απλάως η δυνατότης νά υπάρξει διάκριση.

4. Τό άρθρο 21, έδάφιο πρώτο, τής συμφωνίας ΕΟΚ — Πορτογαλίας είναι διατυπωμένο ως έξής:

«Τά συμβαλλόμενα μέρη απέχουν από κάθε μέτρο η πρακτική έσωτερικής φορολογικής φύσεως, πού εισάγει άμεσα η έμμεσα διάκριση μεταξύ των προϊόντων του ενός συμ-

βαλλομένου μέρους και των ομοίων [όμοειδών] προϊόντων καταγωγής του άλλου συμβαλλομένου μέρους.»

Ἡ συμφωνία ΕΟΚ—Πορτογαλίας προσαρτάται στὸν κανονισμό τοῦ Συμβουλίου 2844/72, τῆς 19ης Δεκεμβρίου 1972 (ΕΕ, εἰδ. ἐκδ. 11/004, σ. 166).

5. Τὸ Hauptzollamt Mainz ἤσκησε Revision ἐνώπιον τοῦ Bundesfinanzhof.

Τὸ Bundesfinanzhof, κρίνοντας ὅτι ἀπὸ τὴν διαφορά πού ἐκκρεμοῦσε ἐνώπιόν του ἀνέκλυταν ζητήματα κοινοτικοῦ δικαίου, ἀπεφάσισε, κατ' ἐφαρμογὴ τοῦ ἄρθρου 177 τῆς συνθήκης ΕΟΚ, νὰ ἀναβάλλει τὴν ἐκδότηση ὀριστικῆς ἀποφάσεως καὶ νὰ ὑποβάλλει στὸ Δικαστήριό τὰ ἀκόλουθα ἐρωτήματα:

«1) [α] Ἀποτελεῖ τὸ ἄρθρο 21, πρώτη παράγραφος τῆς συμφωνίας μεταξύ τῆς Ἑυρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος καὶ τῆς Δημοκρατίας τῆς Πορτογαλίας, τῆς 22ας Ἰουλίου 1972, πού ἐνεκρίθη καὶ ἐδημοσιεύθη μὲ τὸν κανονισμό (ΕΟΚ) 2844/72 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 19ης Δεκεμβρίου 1972, δίκαιο πού ἔχει ἀπ' εὐθείας ἐφαρμογὴ καὶ παρέχει δικαιώματα στοὺς πολίτες τῆς Κοινότητος;

[6] Ἄν ναί: Περιέχει ἀπαγόρευση διακρίσεων ἀντίστοιχη μὲ ἐκείνη τοῦ ἄρθρου 95, πρώτη παράγραφος, τῆς συνθήκης ΕΟΚ;

[γ] Ἰσχύει καὶ γιὰ τὴν εἰσαγωγὴ οἴνων Πορτοῦ;

2) Σὲ περίπτωσι καταφατικῶν ἀπαντήσεων στὰ ἀνωτέρω ἐρωτήματα:

α) Συντρέχει διάκριση κατὰ τὴν ἐννοία τῆς ἀπαγορεύσεως τῶν διακρίσεων

τοῦ ἄρθρου 95, πρώτη παράγραφος, τῆς συνθήκης ΕΟΚ ἢ τοῦ ἄρθρου 21, πρώτη παράγραφος, τῆς συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας, ἀκόμη καὶ ὅταν, σύμφωνα μὲ τὶς ἐθνικὲς φορολογικὲς διατάξεις, ἡ εὐνοϊκότερη θέσι τῶν ὁμοειδῶν ἐγχωρίων προϊόντων εἶναι δυνατὴ κατὰ τρόπο καθαρὰ νομικὸ καὶ ἀφηρημένον (δυνατικὴ διάκριση), ἢ ὑπάρχει διάκριση κατὰ τὴν ἐννοία τῶν ἀνωτέρω διατάξεων μόνο ὅταν ἡ εὐνοϊκότερη φορολογικὴ μεταχείριση τῶν ὁμοειδῶν ἐγχωρίων προϊόντων ἐμφανίζεται στὴν πράξι κατόπιν συγκεκριμένης συγκρίσεως τῶν ἐπιβαρύνσεων;

6) Θεσπίζει τὸ ἄρθρο 95 τῆς συνθήκης ΕΟΚ ἢ τὸ ἄρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τῆς συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας τὴν ὑποχρέωση ἐπιβολῆς σὲ ἓνα προϊόν ἀπὸ ἄλλο κράτος μέλος ἢ ἀπὸ τὴν Πορτογαλία, πού φορολογεῖται κατὰ τὴν εἰσαγωγὴ του στὸ ἴδιο ὕψος ὅπως καὶ τὸ ἀπόλυτα ὁμοειδὲς πρὸς αὐτὸ ἐγχώριον προϊόν, τῆς χαμηλότερης φορολογικῆς ἐπιβαρύνσεως, στὴν ὁποία ὑπόκειται κατὰ τὸ ἐσωτερικὸ δίκαιο ἓνα ἄλλο προϊόν, πού πρέπει νὰ θεωρηθεῖ καὶ αὐτὸ ὁμοειδὲς πρὸς τὸ εἰσαγόμενον προϊόν κατὰ τὴν ἐννοία τοῦ ἄρθρου 95, πρώτη παράγραφος, τῆς συνθήκης ΕΟΚ;»

6. Ἀπὸ τὴν διάταξη περὶ παραπομπῆς προκύπτει ὅτι τὸ Bundesfinanzhof ἔχει τὴν γνώμη ὅτι δὲν εἶναι δυνατό νὰ δοθεῖ ἀπάντησι στὸ ἐρώτημα 1) α) μὲ βάση τὶς ἀποφάσεις στίς ὁποῖες τὸ Δικαστήριον ἔδεδεξε ὅτι οἱ διατάξεις τῶν συμφωνιῶν συνδέσεως ἔχουν ἀπ' εὐθείας ἐφαρμογὴ: ἀποφάσεις τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1972, συνεκδικασθεῖσες ὑποθέσεις 21 ὡς 24/72, International Fruit Company καὶ λοιποὶ (Slg. σ. 1219), τῆς 30ῆς Ἀπριλίου 1974, ὑπόθεσι 181/73, Haegeman (Slg. σ. 449), τῆς 5ης Φεβρουαρίου 1976, ὑπόθεσι 87/75, Bresciani (Slg. σ. 129) καὶ τῆς 13ης Μαρτίου 1979, ὑπόθεσι 91/78, Hansen (Slg. σ. 935).

Κατά τὸ Bundesfinanzhof, οἱ συμφωνίες συνδέσεως δὲν δύνανται πράγματι νὰ συγκριθοῦν μὲ τὶς συμφωνίες ἐλευθέρου ἐμπορίου τῆς μορφῆς τῆς συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἔνταση τοῦ δεσμοῦ πού συνδέει τὰ συμβαλλόμενα μέρη.

Στὸ ἐρώτημα 1) ν) τὸ Bundesfinanzhof σημειώνει ὅτι ἡ συμφωνία ΕΟΚ—Πορτογαλίας, βάσει τοῦ ἄρθρου τῆς 2, ἐφαρμόζεται μόνο στὰ προϊόντα πού ὑπάρχουν στὰ κεφάλαια 25 ὡς 99 τῆς Ὀνοματολογίας τοῦ Συμβουλίου Τελωνειακῆς Συνεργασίας, στὰ ὁποῖα δὲν περιλαμβάνεται ὁ οἶνος Πορτοῦ, καθὼς καὶ στὰ προϊόντα πού «περιλαμβάνονται στὰ πρωτόκολλα 2 καὶ 8, λαμβανομένων ὑπ' ὄψη τῶν ἐδικῶν ὄρων πού προβλέπονται σ' αὐτὰ». Τὸ πρωτόκολλο 8 ἀναφέρει ἐπίσης ρητῶς, μεταξύ ἄλλων, τὸν οἶνο Πορτοῦ, στὸ πλαίσιο τοῦ καθεστώτος σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο «οἱ δασμοὶ κατὰ τὴν εἰσαγωγή στὴν Κοινότητα μειώνονται κατὰ τὶς ἀναλογίες πού ἀναφέρονται γιὰ καθένα ἀπὸ αὐτὰ καὶ ὑπὸ τοὺς ὄρους πού προβλέπονται στὸ ἄρθρο 6». Κατὰ τὸ Bundesfinanzhof, ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι ὁ οἶνος Πορτοῦ ὑπάγεται μόνο στὴν εἰδικὴ αὐτῆ ρύθμιση πού προβλέπεται στὸ πρωτόκολλο 8 καὶ ὅτι τὸ ἄρθρο 21, πρώτη παράγραφος τῆς συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας δὲν ἐφαρμόζεται κατὰ τὴν εἰσαγωγή του.

Τὸ Bundesfinanzhof διευκρινίζει ὡς ἐξῆς τὸ ἐρώτημα 2) α):

«Τὸ ζήτημα εἶναι ἂν, στὸ πλαίσιο τῆς ἐπιβαλλομένης συγκρίσεως τῶν ἐπιβαρύνσεων, ἀρκεῖ, γιὰ νὰ συντρέχει διάκριση κατὰ τὴν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 95, πρώτη παράγραφος, τῆς συνθήκης ΕΟΚ, νὰ ὑπάρχει ἀπὸ καθαρά νομικὴ ἄποψη δυνατότητα διακρίσεως, ἡ ὁποία στὴν πραγματικότητα ὅμως ἀποκλείεται, ἐπειδὴ τὸ ἐγχώριον προϊόν μὲ τὸ ὁποῖο γίνεται ἡ σύγκριση ὑπόκειται χωρὶς ἐξαιρέση, στὴ συγκεκριμένη περίπτωση καὶ γενικὰ στὴν πράξη, στὴν ἐπιβαρύνση στὴν ὁποία ὑπόκειται καὶ τὸ εἰσαγόμενο προϊόν.»

Τὸ Bundesfinanzhof κρίνει ὅτι στὸ ἐρώτημα 2) α) πρέπει γὰ δοθῆ ἡ ἀπάντηση ὅτι, ἂν ἡ

εὐνοϊκότερη φορολογικὴ μεταχείριση ἀποκλείεται ἐντελῶς στὴν πράξη, τότε ἡ καθαρά θεωρητικὴ νομικὴ δυνατότητα ὅτι θὰ μπορούσε νὰ συμβαίνει τὸ ἀντίθετο δὲν δύναται νὰ συνιστᾷ διάκριση. Πράγματι, στὴν περίπτωση αὐτῆ δὲν συντρέχει καμμία ἀντικειμενικῶς ἀδικαιολόγητη ἄνιση μεταχείριση.

Στὸ ἐρώτημα αὐτὸ τὸ Δικαστήριον ἔχει ἀποφανθεῖ μὲ σαφήνεια, μεταξύ ἄλλων στὴν δεκάτη σκέψη τῆς ἀποφάσεώς του τῆς 30ῆς Ὀκτωβρίου 1980 (Schneider Import, 26/80, Slg. σ. 3469).

Τὸ Bundesfinanzhof ἐπὶ τοῦ ἐρωτήματος 2) 6) ἀναφέρει τὰ ἐξῆς:

«Ὁ ἐθνικὸς νομοθέτης κάνει διάκριση μεταξύ ἀφ' ἐνός μὲν τῆς φορολογήσεως τῶν οἴνων στοὺς ὁποίους ἔχει προστεθεῖ οἰνόπνευμα (ὄπως οἱ οἶνοι λικέρ καὶ οἱ οἶνοι Πορτοῦ) ἀφ' ἑτέρου δὲ τῆς φορολογήσεως (ἢ τῆς φορολογικῆς ἀπαλλαγῆς) τῶν οἴνων πού ἔχουν μὲν καὶ αὐτοὶ ὑψηλὸ ἀλκοολικὸ τίτλο, ὁ τίτλος ὅμως αὐτὸς προέρχεται ἀπὸ φυσικὴ ζύμωση. Τὸ ζήτημα εἶναι ἂν, ἐπειδὴ ὁ οἶνος Πορτοῦ ὄχι μόνο εἶναι ὁμοειδῆς πρὸς τοὺς ἐγχωρίους οἴνους λικέρ, ἀλλὰ ἴσως θὰ μπορούσε νὰ συγκριθεῖ καὶ μὲ ἐγχωρίους οἴνους ἰδιαίτερου τύπου καὶ ὑψηλοῦ ἀλκοολικοῦ τίτλου ἀπὸ φυσικὴ ζύμωση, πρέπει νὰ ὑπεισέλθει στὴ σύγκριση τῶν ἐπιβαρύνσεων πού γίνεται σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 95, πρώτη παράγραφος, τῆς συνθήκης ΕΟΚ καὶ ἡ φορολογικὴ ἐπιβαρύνση τοῦ τελευταίου αὐτοῦ οἴνου. Τὸ δικάζον τμήμα θεωρεῖ ὅτι κάτι τέτοιο εἶναι ἀνεπίτρεπτο.

Τὸ ζήτημα τοῦ “ὁμοειδοῦς”, κατὰ τὴν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 95, πρώτη παράγραφος τῆς συνθήκης ΕΟΚ, εἶναι ἄρρηκτα συνδεδεμένο μὲ τὸ ζήτημα ἂν, καὶ σὲ ποιά ἔκταση, ὁ ἐθνικὸς νομοθέτης ἔχει ἐξουσία νὰ προδίδει σὲ διαφορετικὴ φορολόγηση ὁμοειδῶν προϊόντων πού παρουσιάζουν ὅμως διαφορῆς. Μία ἀβίαστη καὶ εὐρεία ἐρμηνεία τοῦ ὄρου “ὁμοειδῆς” θὰ εἶχε ὡς συνέπεια τὸν ἀποκλεισμό τῆς δυνατότητας τοῦ ἐθνικοῦ νομοθέτη νὰ προδίδει σὲ θεμιτῆς φορολογικῆς διαφοροποιήσεις ἔναντι

προϊόντων που θά ήταν δυνατόν να προορίζονται για τήν ίδια χρήση. Πράγματι, με μιά τέτοια ευρεία έρμηνεία του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, της συνθήκης ΕΟΚ, τά προϊόντα από άλλα κράτη μέλη (ή και τά προϊόντα από όρισμένα τρίτα κράτη, αν υπάρχουν ανάλογες συμφωνίες με τήν ΕΟΚ) θά ήδύναντο να έπωφελουνται μονίμως από τή χαμηλότερη από όλες τις επιβαρύνσεις που προβλέπει ή έσωτερική νομοθεσία για τήν κατηγορία των έγχωριών προϊόντων που πρέπει μόνον να θεωρούνται ως όμοειδή, αλλά αντιμετώπιζονται από τόν έθνικό νομοθέτη, θεμιτά, με διαφορετικό τρόπο.»

7. 'Η διάταξη περί παραπομπής του Bundesfinanzhof έπωτοκολλήθη στήν γραμματεία του Δικαστηρίου στίς 29 'Απριλίου 1981.

Σύμφωνα με τό άρθρο 20 του οργανισμού του Δικαστηρίου, κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις ή έταιρία Kupferberg, εκπροσωπούμενη από τόν D. Ehle, δικηγόρο Κολωνίας, ή κυβέρνηση της 'Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τόν M. Seidel, ή κυβέρνηση της Γαλλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενη από τόν F. Bersani, βοηθό γενικό γραμματέα της διπλωματικής επιτροπής για θέματα ευρωπαϊκής οικονομικής συνεργασίας, ή κυβέρνηση της Δανίας, εκπροσωπούμενη από τόν L. Mikaelson, νομικό σύμβουλο στο ύπουργείο έξωτερικών, και ή 'Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τούς νομικούς της συμβούλους P. Gilsdorf και R. Wägenbaur.

Κατόπιν έκθέσεως του εισηγητού δικαστού και μετ' άκρόαση της γενικής εισαγγελέως, τό Δικαστήριο άπεφάσισε τήν έναρξη της προφορικής διαδικασίας χωρίς προηγουμένη διεξαγωγή άποδείξεων. Τό Δικαστήριο εκάλεσε ώστόσο τήν κυβέρνηση της 'Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας να έχει κατά τήν συνεδρίαση τήν επικουρία ενός έμπειρογνώμονος επί της φορολογίας οίνουπνεύματος.

II — Γραπτές παρατηρήσεις που κατετέθησαν ενώπιον του Δικαστηρίου

A — 'Επί του πρώτου προδικαστικού έρωτήματος, στοιχεία α) και β) (τό άμεσο αποτέλεσμα και ή έρμηνεία του άρθρου 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας)

1. Παρατηρήσεις της έταιρίας Kupferberg

α) 'Η έταιρία Kupferberg, επί του πρώτου προδικαστικού έρωτήματος, στοιχείο α) παρατηρεί — και οι υπόλοιποι διάδικοι στή δίκη επί του προδικαστικού έρωτήματος συντάσσουν με τήν γνώμη αυτή — ότι ή έπιλογή της νομικής μορφής του κανονισμού για τήν πράξη της συνάψεως της συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας είναι άνευ σημασίας για τό ζήτημα αν οι διατάξεις της συμφωνίας αυτής εφαρμόζονται άπ' ευθείας.

'Επί πλέον, κατά τήν εξέταση του ζητήματος της άπ' ευθείας εφαρμογής των διατάξεων της άνωτέρω συμφωνίας, τό Δικαστήριο δέν δεσμεύεται από τήν νομολογία των δικαστηρίων ούτε των κρατών μελών ούτε των χωρών της Ευρωπαϊκής Ζώνης 'Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ). 'Αν τό Δικαστήριο έδέχετο ότι οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται άπ' ευθείας, ενώ τό έλβετικό όμοσπονδιακό δίκαιο, παραδείγματος χάρι, υιοθετούσε τήν αντίθετη άποψη, τότε ή διαφορετική αυτή εκτίμηση θά έπρεπε να έναρμονισθει, καθ' όσον θά ήταν άναγκαίο, από τά πολιτικά όργανα.

'Η έταιρία Kupferberg άναφέρει ότι τό Δικαστήριο έκρινε στήν άπόφαση της 30ης 'Απριλίου 1974 (Haegeman, 181/73, Σλγ. σ. 449, σκέψη 5) ότι ή συμφωνία συνδέσεως ΕΟΚ—'Ελλάδος αποτελούσε «άναπόσπαστο τμήμα της κοινοτικής έννόμου τάξεως». 'Η Kupferberg τονίζει ότι στοιχείο για τήν εκτίμηση αυτή είναι ή ένταση των δεσμών των συμβαλλομένων μερών. 'Ετσι, στήν άπόφασή του της 5ης Φεβρουαρίου 1976 (Bresciani, 87/75, Σλγ. σ. 129, σκέψη

17), τό Δικαστήριο ἀναφέρεται στούς «ειδικούς οικονομικούς καί πολιτικούς δεσμούς» μέ όρισμένες υπερπόντιες χώρες καί εδάφη. Ἡ ἔνταση όμως τών δεσμών μεταξύ τής Κοινότητος καί τής Πορτογαλίας εἶναι τό ἴδιο ισχυρή όσο καί μεταξύ τής Κοινότητος καί τής Ἑλλάδος, ὅπως καί μεταξύ τής Κοινότητος καί τών υπερπόντιών χωρῶν καί εδαφῶν.

Όταν τό Δικαστήριο ἐξετάζει τό ζήτημα ἄν όρισμένες διατάξεις μίας συμφωνίας ἐφαρμόζονται ἀπ' εὐθείας, ἀναφέρεται «στό πνεῦμα, στήν οικονομία καί στό γράμμα» τών διατάξεων αὐτῶν (προηγούμενη ἀπόφαση στήν ὑπόθεση 87/75, σκέψη 16).

Ἄν αὐτή ἡ ἑρμηνευτική μέθοδος ἐφαρμοσθεῖ στήν συγκεκριμένη περίπτωση, τό ἀποτέλεσμα θά εἶναι, κατά τήν Kupferberg, ὅτι τό ἄρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τής συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας ἐφαρμόζεται ἀπ' εὐθείας. Πράγματι, ἀπό τόν στόχο τής συμφωνίας συνάγεται ὅτι ἐφαρμόζονται ἀπ' εὐθείας ἐν πάση περιπτώσει οἱ διατάξεις περί τής ἐλευθέρως κυκλοφορίας τών ἐμπορευμάτων, ὅπως τό ἄρθρο 21, πρώτη παράγραφος, καθώς καί οἱ διατάξεις πού διασφαλίζουν δικαίους ὅρους ἀνταγωνισμού.

Ἡ προαναφερθεῖσα διάταξη εἶναι σαφής ἀφ' ἑαυτῆς καί δέν συνοδεύεται ἀπό καμία ἐπιφύλαξη. Δύναται δέ νά ἐκτελεσθεῖ ἀμέσως.

6) *Ἐπί τοῦ πρώτου προδικαστικοῦ ἐρωτήματος, στοιχείο β)*, ἡ Kupferberg παρατηρεῖ ὅτι τό ἄρθρο 21 τής συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας, ἀπό τό ἴδιο του τό περιεχόμενο, ἰσοδυναμεῖ πρὸς τό ἄρθρο 95 τής συνθήκης. Αὐτό συνάγεται ἐμμέσως ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ Δικαστηρίου τῆς 13ης Μαρτίου 1979 (Hansen, 91/78, Slg. σ. 935, σκέψη 22). Οἱ ἐν λόγω δύο διατάξεις προέρχονται, ἄλλωστε, ἀπό τό ἄρθρο III, παράγραφος 2, τής συμφωνίας GATT.

2. Παρατηρήσεις τῆς γαλλικῆς καί τῆς δανικῆς κυβερνήσεως

Οἱ κυβερνήσεις τῆς Γαλλίας καί τῆς Δανίας συντάσσονται μέ τήν γνώμη τῆς εταιρίας Kupferberg κατά τήν ὁποία, γιά νά καθορισθεῖ ἄν ἡ διάταξη μίας συμφωνίας μέ τρίτη χώρα ἐφαρμόζεται ἀπ' εὐθείας, πρέπει νά ἐρευνηθεῖ «τό πνεῦμα, ἡ οικονομία καί τό γράμμα» τῆς ἐν λόγω διατάξεως.

α) *Ὡς πρὸς τό πρώτο προδικαστικό ἐρώτημα, στοιχείο α)*, ἀναφέρουν ὅτι τό Δικαστήριο, στήν προαναφερθεῖσα ἀπόφαση του στήν ὑπόθεση Bresciani, ἐδέχθη ὅτι ἐφαρμόζεται ἀπ' εὐθείας μία διάταξη τῆς συμβάσεως τοῦ Γιαουντέ.

Οἱ δύο κυβερνήσεις τονίζουν ὅτι στήν ἀπόφαση αὐτή τό Δικαστήριο προσέδωσε ἀποφασιστική σημασία στό γεγονός ὅτι ἡ ἐν λόγω σύμβαση δέν ἐπέβαλε τίς ἴδιες υποχρεώσεις στήν Κοινότητα καί στά συνδεδεμένα κράτη. Ἡ συμφωνία ΕΟΚ—Πορτογαλίας βασίζεται ἀπεναντίας στήν ἀρχή τῆς ἀμοιβαιότητος. Αὐτό προκύπτει ἀπό τό προοίμιό τῆς, καθώς καί ἀπό τίς διατάξεις τῆς, ἀπό τίς ὁποῖες ἡ διάταξη τοῦ ἁρθρου 1 ὁρίζει τούς στόχους τῆς συμφωνίας.

Ἡ ἀρχή αὐτή θά παρεδιόζετο, ἄν μόνο τά δικαστήρια ἐνός ἀπό τά συμβαλλόμενα μέρη ἐδέχοντο τό ἄμεσο ἀποτέλεσμα μίας διατάξεως τῆς συμφωνίας.

Κατά τήν *δανική κυβερνήση*, ἀπό τίς ἀποφάσεις τών δικαστηρίων τών χωρῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ζώνης Ἐλευθέρων Συναλλαγῶν τίς ὁποῖες ἀναφέρει τό Bundesfinanzhof προκύπτει ὅτι βασίμως δύναται νά θεωρηθεῖ ὅτι στίς χώρες αὐτές οἱ διατάξεις τών συμφωνιῶν ΕΟΚ—ΕΖΕΣ δέν θεωροῦνται ὡς διατάξεις πού ἐφαρμόζονται ἀπ' εὐθείας.

Οἱ κυβερνήσεις τῆς Δανίας καί τῆς Γαλλίας ἀναφέρουν ἐπί πλέον ὅτι σέ πολλές ἀποφάσεις, παραδείγματος χάριν στήν ἀπόφαση τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1972 (International Fruit Company καί λοιποὶ κατά Ἐπιτροπῆς, 21 ἔως 24/72, Slg. σ. 1219), τό Δικαστήριο

δέν ανεγνώρισε άμεσα άποτέλεσμα σε όρισμένες διατάξεις της συμφωνίας GATT και τόνισε την ελαστικότητα της συμφωνίας αυτής. Η συμφωνία δέ ΕΟΚ—Πορτογαλίας χαρακτηρίζεται από την ίδια ελαστικότητα. Πράγματι, δέν περιέχει καμμία νομική ρύθμιση παρόμοια με αυτή που υπάρχει στο πλαίσιο της Κοινότητας, ή όποια νά δύναται νά εξασφαλίσει την όμοιομορφη έρμηνεία και εφαρμογή των διατάξεών της. Αντιθέτως, ή συμφωνία προβλέπει μάλλον κλασσικές διαδικασίες για την επίλυση των διαφορών, στά άρθρα 30 και 32 έως 34, σύμφωνα με τά όποια μία «μικτή έπιτροπή» μεριμνά για την όρθή εκτέλεση της συμφωνίας. Οί διαδικασίες αυτές δέν θά ήδύναντο νά λειτουργήσουν σωστά, άν έπαφίετο στά δικαστήρια νά προσδιορίσουν τό περιεχόμενο των ύποχρεώσεων που άπορρέουν από την συμφωνία. Άλλες διατάξεις της συμφωνίας, όπως τά άρθρα 25, παράγραφος 2, και 27 έως 29, παρέχουν επί πλέον την δυνατότητα στά συμβαλλόμενα μέρη, σε περίπτωση δυσχερειών, νά λάδουν τά «κατάλληλα μέτρα» και έπομένως νά αναστείλουν προσωρινώς την εφαρμογή των άλλων διατάξεων. Η εκτίμηση πάντως των δυσχερειών αυτών έπαφίεται στό συμβαλλόμενο μέρος τό όποιο τίς επικαλείται.

Η γαλλική κυβέρνηση προσθέτει ότι ή συμφωνία ΕΟΚ—Πορτογαλίας ποτέ δέν επεδιώχθη νά άποτελέσει μέσο έπεκτάσεως στην Πορτογαλία των μηχανισμών που χαρακτηρίζουν την πρωτοτυπία του κοινοτικού συστήματος. Καμμία από τίς συμφωνίες ΕΟΚ—ΕΖΕΣ δέν έπεκτείνεται πέρα από την δημιουργία μιάς ζώνης έλευθέρου έμπορίου. Άρκετές αντιπροσωπείες ζήτησαν από την Κοινότητα νά μή περιορίσει την έκταση των δεσμεύσεων αυτών μόνο στά έμπορικά θέματα. Η Κοινότης, όμως, έκρινε ότι τό έλευθερο έμπόριο άποτελοΰσε τό άκραιο όριο των δεσμεύσεων που ήδύνατο νά αναλάβει. Η βούληση αυτή εκφράζεται από τίς διατάξεις που περιέχονται στην συμφωνία και από την περιορισμένη μορφή των μηχανισμών για την εκτέλεσή της.

Η δανική κυβέρνηση τέλος τόνίζει ότι δέν είναι άποφασιστικής σημασίας τό γεγονός ότι τό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας έχει στην οΰσία τό ίδιο περιεχόμενο με τό άρθρο 95 της συνθήκης, τό όποιο εφαρμόζεται άπ' ευθείας. Πέρα από τό ότι τό άρθρο 95 είναι διατυπωμένο με πιο άπλότυο τρόπο, τό άποφασιστικό στοιχείο είναι ότι οι στόχοι της συνθήκης, σε σύγκριση με την συμφωνία έλευθέρου έμπορίου, είναι πολύ εϋρύτεροι στό θέμα της οικονομικής όλοκληρώσεως.

Οί κυβερνήσεις της Δανίας και της Γαλλίας συμπεραίνουν ότι τό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας δέν έχει άμεσα άποτέλεσμα.

6) *Έπί του πρώτου προδικαστικού έρωτήματος, στοιχείο β), οι κυβερνήσεις της Γαλλίας και της Δανίας* παρατηρούν ότι δέν δύναται νά επικαλεσθεί κανείς τό γεγονός ότι οι διατάξεις που προαναφέρθησαν έχουν κατά κάποιον τρόπο ταυτόσημη διατύπωση για νά δικαιολογήσει την κατά την ίδια έννοια έρμηνεία τους.

Άφου οι συμφωνίες ΕΟΚ—ΕΖΕΣ δέν έχουν τούς ίδιους στόχους με την συνθήκη ΕΟΚ, δέν πρέπει νά έρμηνεύονται με τον ίδιο τρόπο που έρμηνεύεται ή συνθήκη, αλλά έν όψει των πλέον περιορισμένων στόχων που έχουν.

3. Παρατηρήσεις της κυβερνήσεως της Όμοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας

Η κυβέρνηση της Όμοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας παραπέμπει στίς παρατηρήσεις της στην υπόθεση 270/80, Polydor (άπόφαση του Δικαστηρίου της 9ης Φεβρουαρίου 1982), με τίς όποιες υπέστηριξε ότι ή εφαρμογή στό άρθρο 14, παράγραφος 2 και στό άρθρο 23 της συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας των κριτηρίων που έθεσε τό Δικαστήριο στην άπόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 1963 (Van Gend και Loos,

26/62, Slg. σ. 1) και στις αποφάσεις Haegeman, Bresciani και International Fruit Company (ήδη έχουν αναφερθεί) οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 23 της συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας δεν εφαρμόζεται απ' ευθείας.

4. Παρατηρήσεις της Έπιτροπής

α) Η Έπιτροπή παρατηρεί *επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχείο β)* ότι το γεγονός ότι η συμφωνία ΕΟΚ—Πορτογαλίας δεν περιέχει διάταξη αντίστοιχη προς αυτή του άρθρου 95, δεύτερη παράγραφος, της συνθήκης ΕΟΚ σημαίνει ότι επεδιώχθη στενότερη λύση από ό,τι στη συνθήκη ΕΟΚ.

Η Έπιτροπή διαπιστώνει ότι πρόθεση διαφοροποιήσεως από το άρθρο 95 της συνθήκης εκδηλώνεται επίσης στο άρθρο 21, πρώτο εδάφιο της συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας με την επιλογή ειδικής ορολογίας.

Έκ πρώτης όψεως, δεδαίως, η διάταξη αυτή αντί να αναφέρει απλώς «φόρους», αναφέρεται σε μέτρα ή πρακτική έσωτερικής φορολογικής φύσεως· όμως, αν εξετασθεί προσεκτικότερα, η διάταξη αυτή, δεν εκτείνεται κατά την Έπιτροπή, πέρα από το άρθρο 95, πρώτη παράγραφος, σύμφωνα τουλάχιστον με την έρμηνεία που έχει δώσει το Δικαστήριο στην τελευταία αυτή διάταξη.

Η Έπιτροπή υποστηρίζει ότι το γεγονός ότι το άρθρο 21, πρώτο εδάφιο της συμφωνίας ΕΟΚ — Πορτογαλίας όριζε ρητώς ότι το αναφερόμενο φορολογικό μέτρο δεν πρέπει να εισάγει καμία διάκριση, παρέχει την ένδειξη ότι τα συμβαλλόμενα μέρη ήθελαν, σαφέστερα από ό,τι στο άρθρο 95, πρώτη παράγραφος, να λάβουν υπ' όψη περισσότερο την πραγματική διάκριση από το άπλό γεγονός της διαφορετικής φορολογήσεως.

Η Έπιτροπή αναφέρει ότι το άρθρο 21, πρώτο εδάφιο, της συμφωνίας ΕΟΚ — Πορ-

τογαλίας έχει τις ρίζες του στις συμβάσεις του Γιαουντέ και ότι τα μέρη που τις υπέγραψαν αναζητούσαν την δημιουργία μιας ελαστικότερας διατάξεως, ανεξάρτητης από την έρμηνεία της συνθήκης ΕΟΚ, που να περιέχει μέν την ουσία του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, χωρίς όμως κατ' ανάγκη και τις συνέπειες μιας «έξελικτικής» έρμηνείας στο πλαίσιο της συνθήκης ΕΟΚ.

Κατά την Έπιτροπή, είναι δυνατό να υποθεθεί ότι οι ίδιες σκέψεις οδήγησαν τα συμβαλλόμενα μέρη στις συμφωνίες ΕΟΚ—ΕΖΕΣ να επαναλάβουν την ελαστική διατύπωση των προηγούμενων συμφωνιών.

Κατά την γνώμη της Έπιτροπής, επιτρέπεται επίσης να υποθεθεί ότι τα μέρη που έχουν υπογράψει συμφωνίες έλευθέρου έμπορίου, προκειμένου να προσδιορίσουν τις σχέσεις τους στο πλαίσιο της ζώνης έλευθέρου έμπορίου, δεν θέλησαν να οπισθοδρομήσουν σε σχέση με το άρθρο III, παράγραφος 2, της GATT. Η Έπιτροπή, ύστερα από εξέταση της πρακτικής της GATT, διαπιστώνει σχετικώς ότι η πραγματική έκταση εφαρμογής του άρθρου III, παράγραφος 2, είναι μικρότερη από ό,τι του άρθρου 95.

Η Έπιτροπή αναφέρει επί πλέον ότι το άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας ΕΟΚ — Πορτογαλίας είναι ταυτόσημο με τις αντίστοιχες διατάξεις πολλών συμφωνιών της Κοινότητας με τρίτες χώρες που έχουν ως αντικείμενο την μείωση των δασμών και των εμποδίων στο έμπόριο μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών.

Η Έπιτροπή συμπεραίνει ότι η δυνατότητα να έρμηνευθεί το άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, της συνθήκης ΕΟΚ—Πορτογαλίας διαφορετικά από το άρθρο 95, πρώτη παράγραφος, της συνθήκης ΕΟΚ σημαίνει κατ' ανάγκη ότι η πρώτη διάταξη δύναται να έρμηνευθεί στενότερα από την δεύτερη, λόγω των περιορισμένων σκοπών της συμφωνίας έλευθέρου έμπορίου σε σχέση με τους σκοπούς της συνθήκης ΕΟΚ.

Ἡ Ἐπιτροπή τονίζει ὅτι τὸ ἄρθρο 95 πρέπει νὰ ἐρμηνεύεται σὲ στενὴ σχέσηη μὲ τοὺς στόχους τῆς συνθήκης ΕΟΚ πού περιέχονται στὰ ἄρθρα τῆς 2 καὶ 3 καὶ ἰδίως μὲ τὴν καθιέρωση ἴδιων ὄρων ἀνταγωνισμοῦ στὴν κοινὴ ἀγορά, ὅπως ἔχει τονίσει τὸ Δικαστήριό σὲ πολλές ἀποφάσεις του.

Ἡ συμφωνία ΕΟΚ—Πορτογαλίας δὲν ἀποσκοπεῖ οὔτε στὴ δημιουργία κοινῆς ἀγορᾶς οὔτε στὴν ἐνίσχυση τῆς ἐνοποιησῆς τῆς οἰκονομίας τῶν συμβαλλομένων μερῶν· οὐσιαστικὰ περιορίζεται στὴν δημιουργία μιᾶς ζώνης ἐλευθέρου ἐμπορίου καί, κατὰ συνέπεια, σύμφωνα μὲ τὸ προοίμιό της, στὴν ἐξάλειψη τῶν ἐμποδίων «στὸ οὐσιώδες μέρος τῶν συναλλαγῶν τους». Ἄν καὶ περιέχει ἐπίσης, σύμφωνα μὲ τὸ ἴδιο τὸ προοίμιό, διατάξεις πού ἀφοροῦν τὴν ἐξασφάλιση «συνθηκῶν ἰσότητος τῶν ὄρων ἀνταγωνισμοῦ», δὲν πρόκειται ὅμως γιὰ ἓνα αὐτοτελὴ στόχο, ὅπως στὴν συνθήκη ΕΟΚ. Οἱ διατάξεις ἄλλωστε τοῦ ἄρθρου 26 τῆς συμφωνίας πού ἀφοροῦν τὸν ἀνταγωνισμό ἔχουν μειωμένη σημασία καὶ ἀποτελεσματικότητά σὲ σχέσηη μὲ τὶς διατάξεις τῶν ἄρθρων 85 καὶ 86 τῆς συνθήκης ΕΟΚ.

Ἡ ἀπαγόρευση τῶν φορολογικῶν διακρίσεων πού περιέχεται στὴ συμφωνία ΕΟΚ—Πορτογαλίας πρέπει νὰ ἐρμηνεύεται ἐν ὄψει τῶν περιορισμένων αὐτῶν σκοπῶν σὲ σχέσηη μὲ τοὺς σκοποὺς τῆς συνθήκης ΕΟΚ: ἡ ἀπαγόρευση πρέπει νὰ περιορίζεται νὰ ἀποτρέπει κάθε μέτρο ἢ πρακτικὴ φορολογικῆς φύσεως πού θὰ ἦταν δυνατό νὰ καταστρατηγήσουν τὸν στόχο τῆς ἐξαλείψεως τῶν ἐμποδίων στὸ ἐμπόριο.

Ἡ Ἐπιτροπή στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀναφέρει ὅτι τὸ ἄρθρο III, παράγραφος 2, τῆς GATT ἔχει ἐπίσης σκοπὸ νὰ ἀποτρέψει τὴν καταστρατήγηση τῶν θεμελιωδῶν διατάξεων τῆς GATT, ὅπως ἡ ρήτρα τοῦ μάλλον εὐνοουμένου κράτους καὶ οἱ δασμολογικὲς παραχωρήσεις, ἀπὸ τὴν ἐπιβολὴ ἐσωτερικῶν φόρων κατὰ τρόπο πού εἰσάγει διακρίσεις. Σύμφωνα μὲ τὸ εἰσαγωγικὸ ἐδάφιο

τοῦ ἄρθρου III τῆς GATT, τὸ ἀποφασιστικὸ κριτήριό εἶναι ἂν τὸ ἐξεταζόμενο φορολογικὸ μέτρο δημιουργεῖ προστατευτισμὸ ἐναντι τῶν εἰσαγωγῶν. Ἡ πρακτικὴ τῆς GATT χαρακτηρίζεται ἀπὸ αὐτὸ τὸν περιορισμὸ τῶν στόχων τῆς διατάξεως.

Ἡ Ἐπιτροπή ἀπαριθμεῖ στὴν συνέχεια, ἐν ὄψει τῶν προηγουμένων παρατηρήσεων, τριῶν εἰδῶν περιπτώσεις ὅπου ἔχει ἀναγνωρισθεῖ μὲν παράδαση τοῦ ἄρθρου 95, οἱ ὁποῖες ὅμως θὰ ἦταν δύσκολο νὰ γίνεαι δεκτὸ ὅτι ἐμπίπτουν ἐπίσης στὴν ἀπαγόρευση τῶν διακρίσεων τὴν ὁποία προβλέπουν οἱ συμφωνίες ἐλευθέρου ἐμπορίου: τὶς περιπτώσεις ὅπου ἡ διαπίστωση τῆς εἰσαγωγῆς ἐνὸς ὁμοειδοῦς προϊόντος παρουσιάζει πρακτικὰ πολὺ μεγάλες δυσχέρειες, δεδομένων τῶν οὐσιαστικῶν κριτηρίων διαφοροποιήσεως πού ἐφαρμόζει τὸ Δικαστήριό· τὶς περιπτώσεις ὅπου ἀνεγνωρίσθη παράδαση τοῦ ἄρθρου 95, πρώτη παράγραφος, ἐπειδὴ τὸ ἐθνικὸ φορολογικὸ σύστημα παρέχει ἐνίοτε στὰ ἐγχώρια προϊόντα πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα δὲν ἰσχύουν γιὰ τὸ εἰσαγόμενο προϊόν· τὴν περίπτωση πού ἐνεφανίσθη στὴν ὑπόθεση 142/77, Statens Kontrol med Aedle Metaller κατὰ Larsen (ἀπόφαση τῆς 29ης Ἰουνίου 1978, Slg. σ. 1543), ὅπου τὸ Δικαστήριό ἐπέξετινε ἀναλογικῶς τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ ἄρθρου 95 στὶς φορολογικὲς διακρίσεις πού ἀφοροῦν τὰ προϊόντα πού προορίζονται γιὰ ἐξαγωγή πρὸς ἄλλα κράτη μέλη.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτο προδικαστικὸ ἐρώτημα, στοιχείο 6), ἡ Ἐπιτροπή καταλήγει στὸ ἐξῆς συμπέρασμα:

«Ἡ προβλεπομένη στὸ ἄρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τῆς συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας ἀπαγόρευση διακρίσεων πρέπει νὰ ἐρμηνεύεται λαμβανομένων ὑπ' ὄψη τῶν περιορισμένων σκοπῶν τῆς συμφωνίας αὐτῆς σὲ σχέσηη μὲ τοὺς σκοποὺς τῆς συνθήκης ΕΟΚ καὶ συνεπῶς δὲν συμπίπτει μὲ τὴν προβλεπομένη στὸ ἄρθρο 95, πρώτη παράγραφος, ἀπαγόρευση. Τὸ πεδίο ἐφαρμογῆς τῆς ἀπαγορεύσεως, στενότερο ἀπὸ τὸ πεδίο τοῦ ἄρθρου 95, πρώτη παρά-

γραφος, περιορίζεται στην απαγόρευση οιασδήποτε διαφοροποιημένης φορολογικής μεταχείρισης που καταλήγει σε πραγματική και προφανή χειροτέρευση της θέσεως των εισαγομένων προϊόντων και θέτει έτσι σε κίνδυνο την πραγματοποίηση του σκοπού της συμφωνίας, δηλαδή την εξάλειψη των εμποδίων στο εμπόριο.»

6) Η Έπιτροπή παρατηρεί *επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος, στοιχείο α)* ότι στην προαναφερθείσα υπόθεση 270/80, *Polydor*, έπεκαλέσθη τό γεγονός ότι η συμφωνία ΕΟΚ — Πορτογαλίας δέν προβλέπει όργανα πού νά περιβάλλονται μέ δικαστικές άρμοδιότητες γιά τόν διακανονισμό τών διαφορών, ότι περιέχει σειρά διατάξεων πού θεσπίζουν παρεκκλίσεις και ότι, τέλος, ή συμφωνία αύτή είναι δυνατό νά καταγγελθεί μέ κοινοποίηση, όποτε παύει νά ισχύει μετά από δώδεκα μήνες. Η Έπιτροπή πάντως θεωρεί ότι ή σχετικά άσθενής δομή της συμφωνίας δέν άποτελεί από τή φύση της έπαρκή λόγο γιά νά μή αναγνωρισθεί α *riogri* οιοδήποτε άμεσο άποτέλεσμα τών διατάξεών της. Μία τέτοια άντιμετώπιση θά όδηγοσε νά αναγνωρίζεται ουσιαστικά άμεσο άποτέλεσμα μόνο στίς διεθνείς συμφωνίες πού παρουσιάζουν θεσμικές δομές άνάλογες μέ τίς ίδρυτικές συνθήκες τών Κοινοτήτων ή πού προβλέπουν ύποχρεωτικές διαδικασίες διαιτησίας γιά τό διακανονισμό τών διαφορών. Κατά τήν Έπιτροπή όμως, ή άποψη αύτή δέν δύναται νά ύποστηριχθεί, άν ληφθεί ύπ' όψη ή σημερινή εξέλιξη του διεθνούς δικαίου.

Δέν είναι δυνατό, πράγματι, νά παραγνωρισθεί τό γεγονός ότι τό άμεσο άποτέλεσμα, έστω και άν απέχει πολύ από τό νά αναγνωρισθεί ως γενική άρχη του δικαίου όσον άφορά όρισμένες διατάξεις διεθνών συμφωνιών, εν τούτοις έχει αναγνωρισθεί από τά δικαστήρια σε πολλές έσωτερικές έννομες τάξεις. Η αναγνώριση άμέσου άποτελέσματος σε διεθνείς συμφωνίες δύναται, όπως ακριβώς στον τομέα του κοινοτικού δικαίου, νά προσδώσει στίς συμφωνίες αυτές μεγαλύτερη βαρύτητα και, συνεπώς, νά ένισχύσει γενικώς τήν άποτελεσματικότητα της διεθνούς έννόμου

τάξεως. Η Κοινότης, ύπό τήν ιδιότητά της ως ύποκειμένου του διεθνούς δικαίου πού εξαρτάται ιδιαίτερος από τήν καλή λειτουργία της διεθνούς έννόμου τάξεως, δέν έχει συμφέρον νά παρεμποδίσει τήν εξέλιξη αύτή υίοθετώντας α *riogri* περιοριστική στάση.

Οι παραλληλισμοί μέ τήν σχετική πρός τήν GATT νομολογία του Δικαστηρίου δέν όδηγοyn κατ' άνάγκη στο συμπέρασμα ότι οι διατάξεις τών συμφωνιών έλευθέρου έμπορίου δέν έχουν άμεσο άποτέλεσμα: οι διατάξεις αυτές, πράγματι, έντάσσονται σε ένα πλαίσιο πού χαρακτηρίζεται από τήν δημιουργία ζώνης έλευθέρου έμπορίου και θάινει κατά συνέπεια πέρα τών στόχων της GATT, όπου ή μείωση τών δασμών έπιτυγχάνεται μέσω της έφαρμογής της ρήτρας του μάλλον εύνοουμένου κράτους και μέσω δασμολογικών παραχωρήσεων κατόπιν χωριστών διαπραγματεύσεων.

Η Έπιτροπή θεωρεί επίσης ότι οι περιορισμένοι σκοποί τών συμφωνιών έλευθέρου έμπορίου δέν άρκοyn γιά νά συναχθον κατ' άνάγκη συμπεράσματα κατά του άμέσου άποτελέσματος τών εν λόγω διατάξεων: μία ζώνη έλευθέρου έμπορίου δύναται νά λειτουργεί μόνον άν οι συναλλαγσόμενες χώρες τηροyn τίς ύποχρεώσεις πού ανέλαβαν. Σε αύτό δύναται νά συντελέσει ή αναγνώριση άμέσου άποτελέσματος σε θεμελιώδεις διατάξεις τών συμφωνιών έλευθέρου έμπορίου. Επί πλέον, ή δυνατότης πού παρέχεται στον ιδιώτη νά επικαλείται ένώπιον τών δικαστηρίων όρισμένες διατάξεις της συμφωνίας θά παγίωνα άκόμη περισσότερο τήν σημασία της συμφωνίας αύτης στην περι δικαίου συνειδηση τών πολιτών τών οικείων κρατών και θά συνέβαλε επίσης στην πραγματοποίηση τών σκοπών της συμφωνίας.

Η Έπιτροπή παραδέχεται ότι γιά τήν αναγνώριση άμέσου άποτελέσματος είναι δυνατό νά προβληθον όρισμένες άντιρρήσεις ένδεχομένως οι δικαστικές άποφάσεις νά έκτοπίσουν τίς άποφάσεις της Μικτής Έπιτροπής· ή άνομοιότης μεταξύ τών άποφάσεων τών ένθικών δικαστηρίων δύναται

νά διαταράξει τήν ἀναγκαία ἰσορροπία κατά τήν ἐκτέλεση τῆς συμφωνίας. Οἱ ἀντιρρήσεις ὅμως δέν ἀρκοῦν ἀπό μόνες τους γιά νά ἀποκλείσουν ἐκ τῶν προτέρων τό ἄμεσο ἀποτέλεσμα τῶν διατάξεων τῆς συμφωνίας, καί ἰδίως τοῦ ἄρθρου 21, πρώτη παράγραφος. Ὁ κίνδυνος ἀντιφατικῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων ὑφίσταται θεθαίως γιά τίς ὀριακές περιπτώσεις ἐφαρμογῆς πολυπλόκων διατάξεων τῆς συμφωνίας, ἀλλά δέν εἶναι προφανές γιά τόν οὐσιώδη «πυρήνα», πού ἀποτελεῖται ἀπό τίς συστατικές τῆς ζώνης ἐλεύθερου ἐμπορίου διατάξεις. Ἄν, ἐν τούτοις, ἐνεφανίζοντο σέ εἰδικές περιπτώσεις διστάμενες ἀποφάσεις, θά παρέμενε πάντοτε ἡ δυνατότης νά ἐξευρεθεῖ λύση στά πλαίσια τῶν πολιτικῶν ὀργάνων πού ἔχει συστήσει ἡ συμφωνία. Ἄλλωστε, λαμβανομένης ὑπ' ὄψη τῆς διεθνούς πρακτικῆς στόν τομέα τοῦ δικαίου, θά ἦταν λογικό νά ἀναμένεται γενικῶς ὅτι τά ἐθνικά δικαστήρια θά εὐθυγραμμίζοντο κατά τό δυνατό μέ τήν νομολογία τῶν δικαστηρίων τῶν ἄλλων συμβαλλομένων κρατῶν.

Ὁ κίνδυνος τελικῶς πραγματικῶν διαταραχῶν στό ἐμπόριο πρέπει νά εἶναι σχετικῶς ἀμελητέος, ἐφ' ὅσον ὁ παράγοντας τῆς ἀβεβαιότητος κατά τήν ἐρμηνεία τῶν κειμένων ἀπό τά δικαστήρια παραμένει σέ πολύ στενά ὄρια. Συνεπῶς, ὁ κίνδυνος μήπως ἡ ἐξουσία λήψεως ἀποφάσεων περιέλθει ἀπό τίς πολιτικές στίς δικαστικές ἀρχές φαίνεται, ὁμοίως, νά εἶναι μικρός· ἡ κατάσταση θά ἦταν διαφορετική σέ περίπτωση πού οἱ διατάξεις αὐτές παρεῖχαν στόν δικαστή πραγματική ἐξουσία διαμορφώσεως τοῦ δικαίου μέσω τῆς ἐρμηνείας.

Κατά τόν ἴδιο τρόπο, πρέπει νά μή ὑπερεκτιμηθοῦν οἱ ἀπαιτήσεις πού ἀπορρέουν ἀπό τήν ἀρχή τῆς ἀμοιβαιότητας. Δέν πρέπει κάθε ἀποκλίνοσα δικαστική ἀπόφαση νά ἀποτελεῖ ἀφορμή γιά τήν ἀμφισβήτηση τῆς ἀρχῆς αὐτῆς καί γιά τήν ἐπαγωγή ἐννόμων συνεπειῶν. Ἡ κατάσταση θά ἦταν προφανῶς διαφορετική, ἂν ὑπῆρχαν θαθεῖες καί πάγιες διαφορές στή

νομολογία τῶν δικαστηρίων τῶν συμβαλλομένων κρατῶν. Τό ἐνδεχόμενο ὅμως αὐτό, κατά τήν Ἐπιτροπή, εἶναι θεωρητικό, τουλάχιστον ἐφ' ὅσον ἡ ἐξουσία ἐκτιμῆσεως τῶν δικαστηρίων, ὅσον ἀφορᾷ τήν ἐρμηνεία τῶν ἐν λόγῳ διατάξεων, παραμένει περιορισμένη.

Ὡς πρός τήν ἀπ' εὐθείας ἐφαρμογή τοῦ ἄρθρου 21, πρώτη παράγραφος, τῆς συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας, ἡ Ἐπιτροπή τονίζει ὅτι τά κριτήρια πού ἔχει διαμορφώσει ἡ νομολογία τοῦ Δικαστηρίου γιά τήν ἐκτίμηση τῶν διατάξεων τοῦ αὐτοτελοῦς κοινοτικοῦ δικαίου δέν κρίνονται ἐν τούτοις ἐπαρκῆ γιά τήν ἐπίλυση τοῦ ζητήματος ἂν πρέπει ἢ ὄχι νά ἀναγνωρισθεῖ ἄμεσο ἀποτέλεσμα σέ διάταξη συμφωνίας πού ἔχει συνάψει ἡ Κοινότης. Θά πρέπει, ἐπί πλέον, ἡ διάταξη νά μή περιέχει κανένα ἀόριστο στοιχεῖο ἢ νομικό ὄρο πού νά παρέχει μεγάλα περιθώρια ἐλευθέριας ἐκτιμῆσεως καί νά ἀπαιτεῖ, κατά συνέπεια, κρίσεις οἰκονομικῆς ἢ ἄλλης φύσεως.

Κατά τήν γνώμη τῆς Ἐπιτροπῆς, τό ἄρθρο 95 τῆς συνθήκης, σύμφωνα μέ τήν ἐρμηνεία πού τοῦ δίδει τό Δικαστήριον, παρέχει μεγάλα περιθώρια ἐκτιμῆσεως πού περιλαμβάνουν κρίσεις οἰκονομικῆς ἢ φορολογικῆς φύσεως. Ἄν ὑποτεθεῖ ὅτι τό ἄρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τῆς συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας ἔχει τό ἴδιο περιεχόμενο μέ τό ἄρθρο 95, πρώτη παράγραφος, τῆς συνθήκης, τότε, κατά τήν Ἐπιτροπή, συνάγεται τό συμπέρασμα ὅτι ἡ διάταξη αὐτή δέν πρέπει νά ἔχει ἄμεσο ἀποτέλεσμα.

Ἡ Ἐπιτροπή θέτει τό ἐρώτημα μήπως πρέπει νά ἀναγνωρισθεῖ ἄμεσο ἀποτέλεσμα τουλάχιστον στό τμήμα τῆς διατάξεως πού ἀφορᾷ τήν περιορισμένη ἀπαγόρευση διακρίσεων, ὑπό τήν ἐννοια τοῦ συμπεράσματος τῆς Ἐπιτροπῆς ὡς πρός τό περιεχόμενο τοῦ ἄρθρου 21, πρώτη παράγραφος, τῆς συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας. Ἐπειδή ὅμως πρόκειται γιά διάταξη ἢ ὁποία δέν ἀποτελεῖται ἀπό ξεχωριστά μέρη

πού νά δύνανται νά όροθετηθούν σαφώς, ένας τέτοιος διαχωρισμός σέ δύο τομείς μέ διαμετρικά αντίθετες έννομες συνέπειες, δηλαδή σέ ένα «κεντρικό τομέα» τής απαγορεύσεως, ό όποιος υποτίθεται ότι έχει άμεσο αποτέλεσμα, και σέ μία έξωτερική ζώνη, γιά τόν καθορισμό και τήν ύλοποίηση τής όποιας άρμόδια θά ήταν μόνο τά υπεύθυνα πολιτικά όργανα, θά μπορούσε νά προκαλέσει σοβαρές δυσχέρειες στήν πράξη. Η Έπιτροπή προτιμά νά αφήσει τό ζήτημα άνοικτό.

Έπί του πρώτου προδικαστικού έρωτήματος, στοιχείο α), ή Έπιτροπή καταλήγει στό ακόλουθο συμπέρασμα: τό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τής συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας έχει πιά συγκεκριμένο και μικρότερο πεδίο εφαρμογής από τό άρθρο 95, πρώτη παράγραφος, τής συνθήκης. Κατά συνέπεια, θεωρεί ότι ή πρώτη διάταξη δέν παρέχει μεγάλα περιθώρια έκτιμής. Έφ' όσον ή προβλεπόμενη από τήν συμφωνία ΕΟΚ—Πορτογαλίας απαγόρευση φορολογικών διακρίσεων έρμηνεύεται και περιορίζεται έτσι στόν «κεντρικό τομέα», ή άναγνώριση άμέσου αποτελέσματος δέν θά παρουσίαζε καθόλου τούς κινδύνους πού προαναφέρθηκαν, έτσι ώστε δέν προβάλλεται σχετικώς καμμία βασική αντίρρηση.

Β — Έπί του πρώτου προδικαστικού έρωτήματος, στοιχείο γ) (εφαρμογή του άρθρου 21, πρώτη παράγραφος, τής συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας στον οίνο Πορτό)

Παρατηρήσεις τής εταιρίας Kupferberg και τής Έπιτροπής

Η εταιρία Kupferberg και ή Έπιτροπή έχουν τήν γνώμη ότι δέν υπάρχει καμμία άμφιβολία ότι ή απαγόρευση φορολογικών διακρίσεων πού προβλέπεται στό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τής συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας εφαρμόζεται και στήν εισαγωγή οίνου Πορτό προελεύσεως Πορτογαλίας. Κατά τό άρθρο 2, ή συμφωνία εφαρμόζεται στά προϊόντα καταγωγής Πορτογαλίας τά όποια:

- i) υπάγονται στά κεφάλαια 25 έως 99 τής Όνοματολογίας τών Βρυξελλών, έξαιρουμένων τών προϊόντων πού άπαριθμούνται στό παράρτημα Ι,
- ii) περιλαμβάνονται στά πρωτόκολλα άριθ. 2 και 8, λαμβανομένων υπ' όψη τών ειδικών όρων πού προβλέπονται σ' αυτά.

Βάσει του τελευταίου αυτού έδαφίου, τό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, εφαρμόζεται επί τών οίνων Πορτό. Η φράση «λαμβανομένων υπ' όψη τών ειδικών όρων πού προβλέπονται σ' αυτά» δέν επιτρέπει διαφορετική κρίση. Οι ειδικοί αυτοί όροι άφορούν μόνον τούς εισαγωγικούς δασμούς και εισάγουν έτσι σύστημα πού παρεκκλίνει από τό άρθρο 3 τής συμφωνίας. Τό πρωτόκολλο 8 δέν περιορίζει τό πεδίο τής απαγορεύσεως τών φορολογικών διακρίσεων. Ειδικότερα, από τό άρθρο 2 τής συμφωνίας δέν συνάγεται ότι ό οίνος Πορτό υπάγεται στόν ειδικό μόνο όρο πού προβλέπει τό πρωτόκολλο 8.

Γ — Έπί του δεύτερου προδικαστικού έρωτήματος, στοιχείο α) (διάκριση δυννητική — πραγματική)

1. Παρατηρήσεις τής εταιρίας Kupferberg

Η εταιρία Kupferberg υποστηρίζει ότι και γιά τόν εισαγόμενο οίνο λικέρ πρέπει νά ισχύουν τά φορολογικά πλεονεκτήματα πού προβλέπει ό Branntweinmonopolgesetz, ακόμη και άν τά άποστακτήρια τών φρουτοπαραγωγικών συνεταιρισμών ή τά άποστακτήρια πού λειτουργούν υπό τελωνειακή σφράγιση έντός τής χώρας δέν έχουν παραγάγει οινόπνευμα από οίνο. Τό άποφασιστικό κριτήριο στήν πραγματικότητα είναι ότι, άν τά άποστακτήρια μέ παρόμοια δυνατότητα παραγωγής είχαν δυνηθεί κατά τήν κρίσιμη περίοδο νά παραγάγουν οινόπνευμα από οίνο, γιά τό οινόπνευμα αυτό θά είχαν ισχύσει τά φορολογικά πλεονεκτήματα σύμφωνα μέ τίς ισχύουσες διατάξεις του νόμου. Από τής άπόψεως αυτής, σημασία έχει ότι, βάσει τής όργανώσεως τής άγορας οίνου, ήταν δυνατό νά είχε παραχθεί οίνος λικέρ στήν Γερμανία κατά τήν έν λόγω περίοδο.

Όπωςδήποτε διαφορετική αντιμετώπιση από την έρμηνεία αυτή του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, της συνθήκης θά είχε ως αποτέλεσμα ότι ο επικαλούμενος την απαγόρευση των φορολογικών διακρίσεων θά έφερε πάντοτε τό βάρος της απόδειξεως ότι τό όμοειδές προϊόν παρήχθη πράγματι έντός της χώρας κατά την κρίσιμη περίοδο, ή απόδειξη αυτή δέ θά ήταν έξαιρετικά δυσχερής σέ πολλές περιπτώσεις.

Στίς βασικές απόφασεις γιά τόν μή έπηρεασμό του άνταγωνισμού από την φορολογία επί των άποσταγμάτων, τό Δικαστήριο υιοθέτησε πάντοτε τήν άποψη περι των δυνητικών ευνούικων αποτελεσμάτων.

Κατά την γνώμη της εταιρίας Kupferberg, τό άρθρο 95, πρώτη παράγραφος της συνθήκης και τό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος της συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας έχουν τήν έννοια ότι τά εισαγόμενα προϊόντα αποτελούν άντικείμενο δυσμενούς διακρίσεως σέ σχέση μέ τά όμοειδή έγχωρια προϊόντα άκόμη και όταν κατά την ισχύουσα νομοθεσία ή δυσμενής διάκριση είναι άπλάως δυνατή.

2. Παρατηρήσεις της δανικής κυβερνήσεως

Η δανική κυβέρνηση συμφωνεί στά κύρια σημεία μέ την κρίση του Bundesfinanzhof επί του δευτέρου προδικαστικού έρωτήματος.

3. Παρατηρήσεις της Έπιτροπής

Η Έπιτροπή κρίνει ότι τό δεύτερο προδικαστικό έρώτημα, (στοιχείο α), στό μέτρο πού αφορά την έρμηνεία του άρθρου 95 της συνθήκης πρέπει νά διατυπωθεί ως ακόλουθος:

«Συντρέχει διάκριση, κατά την έννοια του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, της συνθήκης ΕΟΚ, όταν ή διαφορετική επίδραση επί ενός εισαγομένου προϊόντος όφείλεται θεωρητικώς στό γεγονός ότι γιά την παραγωγή του όμοειδους έγχωριου προϊόντος ισχύει ευνούική φορολογική

μεταχείριση, ή όποία όμως, στην συγκεκριμένη περίπτωση και στην πράξη, δέν εφαρμόζεται.»

Η Έπιτροπή προτείνει έν συνέχεια νά δοθεί ή ακόλουθη άπάντηση στό έρώτημα αυτό:

«Αν τό έσωτερικό φορολογικό δίκαιο προβλέπει γιά όρισμένα προϊόντα πού παράγονται από όρισμένες κατηγορίες παραγωγών ευνούικότερη μεταχείριση μέσω φορολογικών άπαλλαγών, τότε, κατ' έφαρμογή του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, της συνθήκης ΕΟΚ, ή ευνούική φορολογική άπαλλαγή πρέπει νά έπεκταθεί στά όμοειδή εισαγόμενα προϊόντα, άκόμη και άν στην έν λόγω χώρα δέν εφαρμόζεται πράγματι ή άπαλλαγή αυτή.»

Έν όψει του άρθρου 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας, ή Έπιτροπή παρατηρεί, ως προς τό δεύτερο έρώτημα του Bundesfinanzhof, ότι πρέπει νά έξετασθεί μήπως τά παρεχόμενα πλεονεκτήματα στην πραγματικότητα επιβαρύνουν την εισαγωγή από τό άλλο συμβαλλόμενο μέρος των όμοειδών προϊόντων, ή έξέταση αυτή δέ πρέπει νά γίνει μέ βάση τό πραγματικό μέγεθος της ευνουμένης έγχωριου παραγωγής και τίς επιπτώσεις επί του άνταγωνισμού.

Στήν προκειμένη κατάσταση δέν πληροούνται οι προϋποθέσεις αυτές. Η ευνούικότερη μεταχείριση των παραγομένων έντός της Κοινότητας οίνων λικέρ έναντι του οίνου Πορτό, έπειδή δέν αποκλείεται έντελώς αυτοί οι οίνοι λικέρ νά παρασκευάζονται μέ άλκοόλη πού έχει ευνουηθεί από τό μονοπώλιο, είναι σχεδόν καθαρά θεωρητική. Αν έν τούτοις ύφίστατο ή προτιμυσιακή μεταχείριση αυτή, θά έπρόκειτο έν πάση περιπτώσει μόνο γιά έξαιρετικές περιπτώσεις πού δέν θά έβλαπταν έντός της Κοινότητας την άνταγωνιστική θέση του εισαγομένου οίνου Πορτό. Η Έπιτροπή άλλωστε θεωρεί νόμιμη, στό πλαίσιο της ζώνης έλευθέρου έμποριου πού έχει δημιουργηθεί από την συμφωνία ΕΟΚ—Πορτογαλίας, την παραχώρηση φορολογικών προτιμήσεων σέ όρισμένες κατηγορίες παραγωγών, όπως τά μικρά άποστακτήρια, έφ' όσον οι προτιμήσεις αυτές είναι

ποσοτικῶς ἀμελητέες σέ σχέση μέ τά εἰσαγόμενα προϊόντα καί δέν καθιστοῦν ἀνενεργή τήν εὐνοϊκή φορολογική μεταχείριση πού προβλέπει ἡ συμφωνία γιά τά εἰσαγόμενα προϊόντα.

Ἡ Ἐπιτροπή θέτει ἐπίσης τό ἐρώτημα ἂν ὁ οἶνος Πορτό εἶναι προϊόν ὁμοειδές, κατά τήν ἔννοια τοῦ ἄρθρου 21 τῆς συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας, μέ τούς ὑπό σύγκριση οἶνους λικέρ. Ἀκόμη καί ἂν ὁ οἶνος Πορτό ἐμπίπτει στόν ὀρισμό τῶν οἶνων λικέρ, ἡ ἀπάντηση στό ἂν τά προϊόντα αὐτά δύνανται νά συγκριθοῦν μεταξύ τους ἐξαρτάται ἀπό ὀρισμένες διαπιστώσεις πού εἶναι δύσκολο νά γίνουν, ὅσον ἀφορᾷ ἰδίως τίς συνήθειες τοῦ καταναλωτοῦ. Δεδομένου ὅτι ἡ ἑξαρμογή τῆς ἀρχῆς τοῦ ὁμοειδοῦς ἀπαιτεῖ τήν συνδρομή αὐστηροτέρων προϋποθέσεων ἀπό ὅσο στήν περίπτωση τοῦ ἄρθρου 95, πρώτη παράγραφος, ἡ Ἐπιτροπή προτείνει μᾶλλον ὅτι, κατά τήν ἔννοια τοῦ προαναφερθέντος ἄρθρου 21, ὁ οἶνος Πορτό δέν δύναται ἐν πάση περιπτώσει νά συγκριθεῖ ἄνευ ἐτέρου μέ τούς ἐγχωρίους οἶνους λικέρ.

Ὅσον ἀφορᾷ ἐπομένως τό ἄρθρο 21 τῆς συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας, ἡ Ἐπιτροπή ἀπαντᾷ οὐσιαστικῶς ὡς ἀκολούθως στό δεύτερο ἐρώτημα, στοιχεῖο α) τοῦ Bundesfinanzhof:

«Ἄν τό ἐσωτερικό φορολογικό δίκαιο προβλέπει γιά ὀρισμένα προϊόντα πού παράγονται ἀπό ὀρισμένες κατηγορίες παραγωγῶν προνομιακή μεταχείριση μέσω φορολογικῶν ἀπαλλαγῶν, τό καθεστῶς αὐτό εἶναι σύμφωνο μέ τό ἄρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τῆς συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας, ἐφ' ὅσον, λόγω τῶν πραγματικῶν περιστάσεων, δέν ἔχει στήν πράξη δυσμενῆ ἀποτελέσματα ἐπὶ τῶν εἰσαγωγῶν ὁμοειδῶν προϊόντων προερχομένων ἀπό τό ἄλλο συμβαλλόμενο μέρος.»

Δ — Ἐπί τοῦ δευτέρου προδικαστικοῦ ἐρωτήματος, στοιχεῖο β) (ἡ ἔννοια τοῦ ὁμοειδοῦς)

1. Παρατηρήσεις τῆς ἐταιρίας Kupferberg

Ἡ ἐταιρία Kupferberg παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἔννοια τοῦ ὁμοειδοῦς, ὅπως τήν ἔχει προσ-

διορίζει τό Δικαστήριον στήν ἀπόφασή του τῆς 27ης Φεβρουαρίου 1980 (Ἐπιτροπή κατά Γαλλικῆς Δημοκρατίας, 168/78, Recueil σ. 347), δέν δύναται νά ὑποδιαιρευθεῖ καί πάλι σέ ἄμεση καί ἔμμεση ὁμοιότητα. Ἡ ἐπιβολή φόρου σέ ὁμοειδή προϊόντα πρέπει νά γίνεται γενικῶς χωρίς διάκριση. Αὐτό σημαίνει στήν συγκεκριμένη περίπτωση ὅτι ὁ φόρος πού ἐπιβαρύνει τόν εἰσαγόμενο οἶνο Πορτό πρέπει νά συγκριθεῖ μέ τόν φόρο πού ἐπιβαρύνει τόσο τούς ἐγχωρίους οἶνους λικέρ ὅσο καί τά ἀποστάγματα φρούτων.

2. Παρατηρήσεις τῆς Ἐπιτροπῆς

Κατά τήν Ἐπιτροπή, μόνον ὁ οἶνος λικέρ θεωρεῖται ὡς ἐγχώριο προϊόν ὁμοειδές μέ τόν εἰσαγόμενο οἶνο Πορτό.

Αὕτη εἶναι καί ἡ γνώμη τοῦ Bundesfinanzhof, τό ὅποιο δέν παρέχει κανένα στοιχεῖο οὔτε παράδειγμα πού νά συνηγορεῖ ὑπέρ τῆς δυνατότητας νά θεωρηθοῦν «ἐπίσης» ὡς ὁμοειδεῖς οἱ οἶνοι «τῶν ὁποίων τό οἶνόπνευμα προέρχεται ἀπό φυσική ζύμωση».

Ἐν πάση περιπτώσει, στήν Ὁμοσπονδιακή Δημοκρατία δέν ὑπάρχουν οἶνοι τῶν ὁποίων ἡ φυσική περιεκτικότης σέ ἄλκοόλη νά πλησιάζει τήν περιεκτικότητα τοῦ οἴνου Πορτό.

Ἡ Ἐπιτροπή ἀπορρίπτει ἐντελῶς τήν ὁμοιότητα, στό πλαίσιο τοῦ ἄρθρου 21 τῆς συμφωνίας ΕΟΚ—Πορτογαλίας, μεταξύ τῶν οἴνων Πορτό καί τῶν οἴνων ἀπό ὑπερώριμα σταφύλια ἢ τῶν ἄλλων γερμανικῶν οἴνων μέ ὑψηλό φυσικό ἀλκοολικό τίτλο.

III — Προφορική διαδικασία

Στήν συνεδρίαση τῆς 3ης Μαρτίου 1982, ἡ ἐπιχείρηση Kupferberg, ἐκπροσωπούμενη ἀπό τόν D. Ehle, ἡ κυβέρνηση τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, ἐκπροσωπούμενη ἀπό τόν M. Seidel, ἐπι-

κουρούμενο από τον E. Scherping, ως πραγματογνώμονα, ή γαλλική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Carnelutti, ή βρετανική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Francis Jacobs, Barrister, ή δανική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον L. Mikaelson, και ή Έπιτροπή, εκπροσωπου-

μένη από τους R. Wagenbaur και P. Gilsdorf, ανέπτυξαν προφορικά τις παρατηρήσεις τους.

Η γενική εισαγγελεύς ανέπτυξε τις προτάσεις της στην συνεδρίαση της 5ης Μαΐου 1982.

Σκεπτικό

- 1 Μέ διάταξη της 24ης Μαρτίου 1981, πού περιήλθε στο Δικαστήριο στις 29 'Απριλίου του ίδιου έτους, τό Bundesfinanzhof υπέδαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της συνθήκης ΕΟΚ, όρισμένα προδικαστικά έρωτήματα ως προς τήν έρμηνεία του άρθρου 95 της συνθήκης ΕΟΚ και του άρθρου 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας μεταξύ της Εύρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας, ή όποία υπεγράφη στις Βρυξέλλες στις 22 'Ιουλίου 1972, συνήφθη και ένεκρίθη δέ έξ όνόματος της Κοινότητας μέ τόν κανονισμό 2844/72 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1972 (ΕΕ, είδ. έκδ. 11/004, σ. 166).
- 2 'Αντιδικοί στην κυρία δίκη είναι ένας γερμανός εισαγωγέας και τό Hauptzollamt (Κεντρικό Τελωνείο) Mainz. 'Αντικείμενο της δίκης είναι τό ύψος του όνομαζόμενου «έξισωτικού φόρου μονοπωλίου» (Monopolausgleich) πού έπεβλήθη κατά τή θέση sé έλεύθερη κυκλοφορία, στις 26 Αύγούστου 1976, ενός φορτίου οίνων Πορτό προερχομένων από τήν Πορτογαλία.
- 3 Κατά τό άρθρο 151, παράγραφος 1, του γερμανικού νόμου περί μονοπωλίου οίνοπνεύματος (Branntweinmonopolgesetz), ό έξισωτικός φόρος μονοπωλίου έπιβάλλεται επί των εισαγομένων οίνοπνευμάτων και οίνοπνευματώδων προϊόντων.
- 4 Σύμφωνα μέ τήν τρίτη παράγραφο του άρθρου 151 (δευτέρα παράγραφο κατά τό χρόνο της θέσεως sé έλεύθερη κυκλοφορία του έν λόγω έμπορεύματος), θεωρούνται ως οίνοπνευματώδη προϊόντα, μεταξύ άλλων, οι οίνοι λικέρ μέ άλκοολικό τίτλο άνωτερο του 14 % vol. Κατά τό άρθρο 152, αριθμός 2, του ίδιου νόμου, ό έξισωτικός φόρος μονοπωλίου για τους οίνους αυτούς ύπολογίζεται βάσει της ποσότητας άλκοόλης πού υπερβαίνει τόν προαναφερθέντα άλκοολικό τίτλο.
- 5 Τό ποσό του έξισωτικού φόρου μονοπωλίου άντιστοιχεί στο ποσό του προσθέτου φόρου οίνοπνεύματος (Branntweinaufschlag), ό όποιος έπιβάλλεται,

δυνάμει του άρθρου 78 του ανωτέρω νόμου, επί του έγχωριου οίνοπνεύματος πού απαλλάσσεται της υποχρέωσης παραδόσεως στο μονοπώλιο. Τό άρθρο 79, παράγραφος 2, (όπως ίσχυε τότε) προβλέπει όμως μείωση κατά 21 % του προσθέτου φόρου για τό οινόπνευμα πού παράγεται σε περιορισμένες ποσότητες από όρισμένα άποστακτήρια. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνοντο τότε τά άποστακτήρια φρουτοπαραγωγικών συνεταιρισμών τά όποια δέν παρήγαν ετησίως για κάθε μέλος τους περισσότερα από 3 εκατόλιτρα από φρούτα της δικής τους παραγωγής.

- 6 Σύμφωνα μέ τά προαναφερθέντα άρθρα 151 και 152, τό Hauptzollamt Mainz, έπ' ευκαιρία της έν λόγω εισαγωγής και δάσει του ποσοστού πού ίσχυε τότε, δηλαδή 1 650 DM ανά εκατόλιτρο οίνοπνεύματος, επέδανε τό ποσό των 18 103,80 DM ως έξισωτικό φόρο μονοπωλίου. Ό εισαγωγέας ήσκησε προσφυγή κατά της άποφάσεως αυτής ένώπιον του Finanzgericht Rheinland-Pfalz, τό όποιο και τήν έτροποποίησε, μειώνοντας τόν έξισωτικό φόρο μονοπωλίου, δάσει του άρθρου 79, παράγραφος 2, του ανωτέρω νόμου και δάσει του άρθρου 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας μεταξύ της Κοινότητας και της Πορτογαλίας, σύμφωνα μέ τό όποιο

«Τά συμβαλλόμενα μέρη απέχουν από κάθε μέτρο ή πρακτική έσωτερικής φορολογικής φύσεως, πού εισάγει άμεσα ή έμμεσα διάκριση μεταξύ των προϊόντων του ενός συμβαλλομένου μέρους και των όμοιων [όμοειδών] προϊόντων καταγωγής του άλλου συμβαλλομένου μέρους.»

Μέ τόν τρόπο αυτό, τό Finanzgericht έξομοίωσε τούς εισαγομένους οίνους Πορτό μέ τούς έγχωριους οίνους λικέρ, στους όποιους προστίθεται αλκοόλη πού προέρχεται από άποστακτήρια φρουτοπαραγωγικών συνεταιρισμών και παράγεται μέσα στα όρια πού προαναφέρθησαν.

- 7 Τό Hauptzollamt Mainz ήσκησε Revision ένώπιον του Bundesfinanzhof, τό όποιο υπέδανε στο Δικαστήριο τά ακόλουθα έρωτήματα:

«1. Άποτελεί τό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Πορτογαλίας, της 22ας Ιουλίου 1972, πού ένεκρίθη και έδημοσιεύθη μέ τόν κανονισμό (ΕΟΚ) 2844/72 του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 1972, δικαιο πού έχει άπ' ευθείας έφαρμογή και παρέχει δικαιώματα στους πολίτες της Κοινότητας;

”Αν ναι: Περιέχει απαγόρευση διακρίσεων αντίστοιχη με εκείνη του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, της συνθήκης ΕΟΚ και ισχύει και για την εισαγωγή οίνων Πορτό;

2. Σέ περίπτωση καταφατικών απαντήσεων στά άνωτέρω έρωτήματα:

- α) Συντρέχει διάκριση, κατά την έννοια της απαγορεύσεως των διακρίσεων του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, της συνθήκης ΕΟΚ ή του άρθρου 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας ΕΟΚ — Πορτογαλία, ακόμη και όταν, σύμφωνα με τίς έθνικές φορολογικές διατάξεις, ή ευνοϊκότερη θέση των όμοειδών έγχωρίων προϊόντων είναι δυνατή κατά τρόπο νομικό και άφηρημένο (δυσνητική διάκριση), ή υπάρχει διάκριση κατά την έννοια των άνωτέρω διατάξεων μόνο όταν ή ευνοϊκότερη φορολογική μεταχείριση των όμοειδών έγχωρίων προϊόντων εμφανίζεται στην πράξη κατόπιν συγκεκριμένης συγκρίσεως των έπιδαρύνσεων;
- β) Θεσπίζει τό άρθρο 95 της συνθήκης ΕΟΚ ή τό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας ΕΟΚ — Πορτογαλίας την ύποχρέωση έπιβολής σέ ένα προϊόν από άλλο κράτος μέλος ή από την Πορτογαλία, πού φορολογείται κατά την εισαγωγή του στό ίδιο ύψος όπως και τό άπόλυτα όμοειδές πρός αυτό έγχώριο προϊόν, της χαμηλότερης φορολογικής έπιδαρύνσεως, στην όποία ύπόκειται κατά τό έσωτερικό δίκαιο ένα άλλο προϊόν, πού πρέπει νά θεωρηθεί και αυτό όμοειδές πρός τό εισαγόμενο προϊόν κατά την έννοια του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, της συνθήκης ΕΟΚ;»

Έπί του πρώτου έρωτήματος

- 8 Τό έρώτημα αυτό περιέχει τρία σκέλη, από τά όποια τό πρώτο άφορά την άπ' εϋθείας έφαρμογή του άρθρου 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας. Σέ περίπτωση καταφατικής απαντήσεως τό δεύτερο σκέλος θέτει τό ζήτημα άν ή διάταξη αυτή έχει πεδίο έφαρμογής ανάλογο με αυτό του άρθρου 95, πρώτη παράγραφος, της συνθήκης ΕΟΚ, ενώ με τό τρίτο σκέλος έρωτάται άν ή διάταξη έφαρμόζεται και στην εισαγωγή οίνων Πορτό.

Ός πρός τό πρώτο σκέλος του έρωτήματος

- 9 Κατ' άρχάς, τό Bundesfinanzhof έρωτά άν ό γερμανός εισαγωγέας δύναται νά έπικαλεσθεί τό άνωτέρω άρθρο 21 στην προσφυγή πού ήσκησε ένώπιον των γερμανικών δικαστηρίων κατά της άποφάσεως των φορολογικών άρχών.
- 10 Οί κυβερνήσεις του Βασιλείου της Δανίας, της Όμοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, της Γαλλικής Δημοκρατίας και του Ένωμένου Βασιλείου, στις παρατηρήσεις πού κατέθεσαν στό Δικαστήριο, επέμειναν κυρίως στό ζήτημα άν,

γενικώς, μία διάταξη των συμφωνιών ελευθέρου έμπορίου, πού έχει συνάψει ή Κοινότητα μέ τις χώρες μέλη τής Εύρωπαϊκής Ζώνης Έλευθέρων Συναλλαγών, δύναται νά έχει άμεσα άποτελέσματα στά κράτη μέλη τής Κοινότητας.

- 11 Έ συνθήκη περί ιδρύσεως τής Κοινότητας παρέχει στά κοινοτικά όργανα τήν έξουσία όχι μόνον νά έκδίδουν πράξεις πού εφαρμόζονται έντός τής Κοινότητας, αλλά και νά συνάπτουν συμφωνίες μέ τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς σύμφωνα μέ τις διατάξεις τής συνθήκης. Κατά τό άρθρο 228, παράγραφος 2, τά κράτη μέλη δεσμεύονται από τις συμφωνίες αυτές όπως και τά άνωτέρω όργανα. Συνεπώς, τόσο τά κοινοτικά όργανα, όσο και τά κράτη μέλη, έχουν τήν υποχρέωση νά εξασφαλίζουν τήν τήρηση των υποχρεώσεων πού πηγάζουν από τις συμφωνίες αυτές.
- 12 Τά άναγκαία μέτρα για τήν εφαρμογή των διατάξεων συμφωνίας πού έχει συνάψει ή Κοινότητα έξαρτώνται είτε από τά κοινοτικά όργανα είτε από τά κράτη μέλη, ανάλογα μέ τό στάδιο τής εξέλιξεως του κοινοτικού δικαίου στους τομείς πού άφορούν οι διατάξεις τής συμφωνίας. Αυτό ισχύει ιδιαίτέρως για τις συμφωνίες περί ελευθέρου έμπορίου, όπου οι άναληφθείσες υποχρεώσεις έκτείνονται σε πολλούς τομείς πολύ διαφορετικού χαρακτήρα.
- 13 Τά κράτη μέλη, εξασφαλίζοντας τήν τήρηση των υποχρεώσεων πού πηγάζουν από συμφωνία πού έχουν συνάψει τά κοινοτικά όργανα, εκπληρώνουν υποχρέωση, πού έχουν όχι μόνον έναντι του ενδιαφερομένου κράτους, αλλά πρό πάντων και κυρίως έναντι τής Κοινότητας, ή όποία έχει αναλάβει τήν ευθύνη για τήν καλή έκτέλεση τής συμφωνίας. Έτσι, όπως έχει ήδη δεχθεί τό Δικαστήριο στήν άπόφασή του τής 30ής Άπριλίου 1974 (Haegeman, 181/73, Slg. σ. 449), οι διατάξεις των συμφωνιών αυτών άποτελούν αναπόσπαστο τμήμα τής κοινοτικής έννόμου τάξεως.
- 14 Άπό τόν κοινοτικό χαρακτήρα των συμβατικών αυτών διατάξεων προκύπτει ότι δέν δύναται νά ποικίλλουν τά άποτελέσματά τους έντός τής Κοινότητας ανάλογα μέ τό άν ή εφαρμογή τους στήν πράξη έναπόκειται στά κοινοτικά όργανα ή στά κράτη μέλη και, στήν τελευταία αυτή περίπτωση, ανάλογα μέ τή θέση πού λαμβάνει τό δίκαιο κάθε κράτους μέλους έναντι των άποτελεσμάτων πού παράγουν στήν έσωτερική έννομη τάξη του οι διεθνείς συμφωνίες πού συνάπτει. Ένα-

πόκειται έτσι στο Δικαστήριο, στα πλαίσια της αρμοδιότητός του για την έρμηνεία των διατάξεων των συμφωνιών, να εξασφαλίσει την ομοιόμορφη εφαρμογή τους σε όλη την Κοινότητα.

- 15 Οί κυβερνήσεις οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο δέν άμφισβητούν αυτόν τόν κοινοτικό χαρακτήρα των διατάξεων των συμφωνιών πού συνάπτει ή Κοινότης. Ύποστηρίζουν, όμως, ότι τά γενικώς παραδεγμένα κριτήρια για τόν καθορισμό των αποτελεσμάτων των διατάξεων μέ άμιγή κοινοτική προέλευση δέν δύνανται νά εφαρμοσθούν στις διατάξεις των συμφωνιών έλευθέρου έμπορίου, τίς οποίες συνάπτει ή Κοινότης μέ τίς τρίτες χώρες.
- 16 Ός πρός τό σημείο αυτό, οι κυβερνήσεις άντλούν επιχειρήματα κυρίως από τήν κατανομή των αρμοδιοτήτων για τίς έξωτερικές σχέσεις της Κοινότητος, από τήν άρχή της άμοιβαιότητος πού διέπει τήν εφαρμογή των συμφωνιών έλευθέρου έμπορίου, από τό θεσμικό πλαίσιο πού καθιερώνουν οι συμφωνίες αυτές για τήν επίλυση των διαφορών μεταξύ των συμβαλλομένων μερών και από τίς ρήτρες διασφαλίσεως πού επιτρέπουν στα μέρη νά παρεκκλίνουν από τίς συμφωνίες.
- 17 Πράγματι, τά αποτελέσματα πού έχουν έντός της Κοινότητος οι διατάξεις μιάς συμφωνίας πού έχει συνάψει μέ μία τρίτη χώρα δέν είναι δυνατό νά καθορίζονται χωρίς νά λαμβάνεται ύπ' όψη ή διεθνής προέλευση των έν λόγω διατάξεων. Σύμφωνα μέ τίς άρχές του διεθνούς δικαίου, τά κοινοτικά όργανα πού είναι αρμόδια για τή διαπραγμάτευση και τή σύναψη συμφωνιών μέ τίς τρίτες χώρες είναι έλεύθερα νά συμφωνήσουν μέ τίς χώρες αυτές τά αποτελέσματα πού οι διατάξεις της συμφωνίας πρέπει νά παράγουν στήν έσωτερική έννομη τάξη των συμβαλλομένων μερών. Μόνον άν τό ζήτημα αυτό δέν έχει διευθετηθεί από τήν συμφωνία, τότε έναπόκειται στα αρμόδια δικαστήρια, και ιδίως στο Δικαστήριο, στο πλαίσιο της αρμοδιότητός του δυνάμει της συνθήκης, νά τό επίλυσει, όπως και κάθε άλλο ζήτημα έρμηνείας σχετικό μέ τήν εφαρμογή της συμφωνίας έντός της Κοινότητος.
- 18 Κατά τούς γενικούς κανόνες του διεθνούς δικαίου, τά μέρη όφείλουν νά έκτελούν μέ καλή πίστη κάθε συμφωνία. Ένώ κάθε συμβαλλόμενο μέρος ευθύνεται για τήν πλήρη εκτέλεση των υποχρεώσεων πού άναλαμβάνει, έχει άπεναν-

ντίας τήν εὐχέρεια νά προσδιορίζει τά κατάλληλα νομικά μέσα γιά τήν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ στήν ἔννομη τάξη του, ἐκτός ἂν ἡ συμφωνία, ἐρμηνευομένη ἐν ὄψει τοῦ ἀντικειμένου καί τοῦ στόχου τῆς, προσδιορίζει ἡ ἴδια τά μέσα αὐτά. Μέ τήν τελευταία αὐτή ἐπιφύλαξη, ἂν τά δικαστήρια τοῦ ἐνός ἀπό τά μέρη κρίνουν ὅτι ὀρισμένες διατάξεις τῆς συμφωνίας ἔχουν ἀπ' εὐθείας ἐφαρμογή, ἐνῶ τά δικαστήρια τοῦ ἄλλου μέρους δέν δέχονται αὐτή τήν ἀπ' εὐθείας ἐφαρμογή, τό γεγονός αὐτό δέν δύναται νά συνιστᾶ καθ' ἑαυτό ἔλλειψη ἀμοιβαιότητος κατά τήν ἐκτέλεση τῆς συμφωνίας.

- 19 Ὅπως ἔχουν τονίσει οἱ κυβερνήσεις, στό πλαίσιο τῶν συμφωνιῶν ἐλευθέρου ἐμπορίου ἔχουν συσταθεῖ μκτές ἐπιτροπές, οἱ ὁποῖες, κατά τίς συμφωνίες, εἶναι ἐπιφορτισμένες μέ τήν ἐφαρμογή τους καί μεριμνοῦν γιά τήν καλή ἐκτέλεσή τους. Πρός τό σκοπό αὐτό δύναται νά διατυπώνουν συστάσεις καί, στίς περιπτώσεις πού προβλέπονται ρητῶς ἀπό τήν συμφωνία, νά λαμβάνουν ἀποφάσεις.
- 20 Τό γεγονός καί μόνο ὅτι τά συμβαλλόμενα μέρη ἔχουν δημιουργήσει ἰδιαιτερο θεσμικό πλαίσιο γιά διαβουλεύσεις καί διαπραγματεύσεις μεταξύ τους σχετικά μέ τήν ἐκτέλεση τῆς συμφωνίας δέν εἶναι ἄρκετό γιά νά ἀποκλεισθεῖ κάθε ἐφαρμογή τῆς συμφωνίας αὐτῆς ἀπό τά δικαστήρια. Ὅταν τό δικαστήριο ἐνός ἀπό τά μέρη ἐφαρμόζει σέ συγκεκριμένη διαφορά πού ἐκκρεμεῖ ἐνώπιόν του μία διάταξη τῆς συμφωνίας πού συνεπάγεται σαφῆ καί ἀνεπιφύλακτη ὑποχρέωση καί συνεπῶς δέν ἀπαιτεῖ καμία προηγουμένη ἐπέμβαση τῆς μικτῆς ἐπιτροπῆς, δέν θίγει τήν ἀρμοδιότητα πού ἡ συμφωνία παρέχει στήν ἐπιτροπή αὐτή.
- 21 Ὅσον ἀφορᾶ τίς ρητρες διασφαλίσεως πού ἐπιτρέπουν στά μέρη νά παρεκκλίνουν ἀπό ὀρισμένες διατάξεις τῆς συμφωνίας, πρέπει νά παρατηρηθεῖ ὅτι ἐφαρμόζονται μόνο σέ καθορισμένες περιπτώσεις καί, κατά γενικό κανόνα, κατόπιν ἀπό κοινοῦ ἐξετάσεως ἐντός τῆς μικτῆς ἐπιτροπῆς. Πλήν ἐιδικῶν συνθηκῶν πού συνεπάγονται τήν ἐφαρμογή τῶν ρητρῶν αὐτῶν, οἱ ὁποῖες, ἄλλωστε, δέν ἐπηρεάζουν τίς διατάξεις περὶ ἀπαγορευσεως τῶν φορολογικῶν διακρίσεων, ἡ ὑπαρξή τους δέν δύναται αὐτή καθ' ἑαυτή νά ἐπιδρᾶ στήν ἀπ' εὐθείας ἐφαρμογή ὀρισμένων διατάξεων τῆς συμφωνίας.

- 22 'Από τό σύνολο τών άνωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι ούτε ή φύση ούτε ή οικονομία τής συμφωνίας πού συνήφθη μέ τήν Πορτογαλία δύνανται νά παρεμποδίζουν τούς επιχειρηματίες νά επικαλοῦνται τίς διατάξεις τής άνωτέρω συμφωνίας ένώπιον τών δικαστηρίων τής Κοινότητος.
- 23 Τό ζήτημα θεβαίως άν μία τέτοια διάταξη είναι άνεπιφύλακτη καί επαρκώς σαφής για νά έχει άμεσο άποτέλεσμα εξετάζεται στό πλαίσιο τής συμφωνίας στην όποία έντάσσεται. Για νά δοθεί άπάντηση στό προδικαστικό έρώτημα περί του άμέσου άποτελέσματος του άρθρου 21, πρώτη παράγραφος, τής συμφωνίας μεταξύ τής Κοινότητος καί τής Πορτογαλίας, πρέπει, επομένως, νά αναλυθεί πρώτα ή διάταξη αυτή υπό τό φώς τόσο του άντικειμένου καί του σκοπού τής συμφωνίας αυτής, όσο καί του όλου περιεχομένου της.
- 24 'Η άνωτέρω συμφωνία άποδίδει στή δημιουργία συστήματος έλευθέρου έμπορίου στό πλαίσιο του όποιου οι περιοριστικές έμπορικές κανονιστικές ρυθμίσεις εξαλείφονται κατά τό ουσιαδδες μέρος τών έμπορικών άνταλλαγών προϊόντων πού κατάγονται από τά συμβαλλόμενα μέρη, ιδίως μέ τήν κατάργηση τών τελωνειακών δασμών καί τών έπιβαρύνσεων ίσοδυνάμου άποτελέσματος, καθώς καί μέ τήν έξάλειψη τών ποσοτικών περιορισμών καί τών μέτρων ίσοδυνάμου άποτελέσματος.
- 25 'Εν όψει τών άνωτέρω, τό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τής συμφωνίας άποσκοπεί νά άποτρέψει τή ματαίωση, μέσω τής λήψεως φορολογικών μέτρων από τά συμβαλλόμενα μέρη, τής φιλελευθεροποίησης του έμπορίου πού επιτυγχάνεται μετά τήν κατάργηση τών τελωνειακών δασμών καί τών έπιβαρύνσεων ίσοδυνάμου άποτελέσματος, καθώς καί τών ποσοτικών περιορισμών καί τών μέτρων ίσοδυνάμου άποτελέσματος. Αυτό θά συνέβαινε πράγματι, άν στό είσαγόμενο από ένα συμβαλλόμενο μέρος προϊόν έπεβάλλετο βαρύτερη φορολογία από ό,τι στά όμοειδή έγχώρια προϊόντα πού τό προϊόν αυτό συναντά στην άγορά του άλλου μέρους.
- 26 'Από τά άνωτέρω καθίσταται σαφές ότι τό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τής συμφωνίας επιδίδει στά συμβαλλόμενα μέρη τήν άνεπιφύλακτη ύποχρέωση νά μή είσάγουν διακρίσεις στό φορολογικό τομέα, ύποχρέωση πού έξαρτάται από τήν απλή διαπίστωση ότι τά προϊόντα πού ύπόκεινται σέ όρισμένο σύστημα φορολογίας είναι όμοειδή καί τής όποίας τά όρια προκύπτουν άπ' εύθείας από τό άντικείμενο τής συμφωνίας. 'Η διάταξη αυτή δύναται άρα νά εφαρμόζεται από τά δικαστήρια καί νά παράγει επομένως άμεσα άποτελέσματα σέ όλη τήν Κοινότητα.

- 27 'Η απάντηση λοιπόν στό πρώτο σκέλος του πρώτου προδικαστικού έρωτήματος είναι ότι τό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τής συμφωνίας μεταξύ τής Κοινοτήτος καί τής Πορτογαλίας έχει άπ' ευθείας έφαρμογή καί δύναται νά άπονεμί στούς διαφόρους έπιχειρηματίες δικαιώματα, τά όποια τά δικαστήρια όφείλουν νά προστατεύουν.

Ός πρός τό δεύτερο σκέλος του έρωτήματος

- 28 Σέ περίπτωση καταφατικής άπαντήσεως στό τμήμα του έρωτήματος πού άφορά τό άμεσο άποτέλεσμα τής ύπό κρίση διατάξεως, τό Bundesfinanzhof έρωτά επί πλέον άν ή διάταξη αυτή περιέχει άπαγόρευση τών διακρίσεων άνάλογη μέ αυτή πού προβλέπεται στό άρθρο 95, πρώτη παράγραφος, τής συνθήκης ΕΟΚ.
- 29 Ός πρός τό σημείο αυτό, πρέπει νά παρατηρηθεί ότι άν καί τό άρθρο 21 τής συμφωνίας καί τό άρθρο 95 τής συνθήκης ΕΟΚ έχουν τόν ίδιο στόχο, καθ' όσον άποδλέπουν στην έξάλειψη τών φορολογικών διακρίσεων, καθεμία από τίς δύο αυτές διατάξεις, πού είναι άλλωστε διαφορετικά διατυπωμένες, πρέπει έν τούτοις νά άντιμετωπίζεται καί νά έρμηνεύεται στό δικό της πλαίσιο.
- 30 Έπομένως, όπως έχει ήδη δεχθεί τό Δικαστήριο μέ τήν άπόφασή του τής 9ης Φεβρουαρίου 1982 (Polydor, 270/80, Συλλογή σ. 329) ή συνθήκη ΕΟΚ καί ή συμφωνία έλευθέρου έμπορίου έπιδιώκουν διαφορετικούς στόχους. Κατά συνέπεια, ή έρμηνεία πού έχει δοθεί στό άρθρο 95 τής συνθήκης δέν δύναται, άπλως κατ' άναλογία, νά μεταφερθεί στη συμφωνία έλευθέρου έμπορίου.
- 31 'Η απάντηση λοιπόν στό δεύτερο σκέλος του έρωτήματος είναι ότι τό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, πρέπει νά έρμηνεύεται σύμφωνα μέ τό γράμμα του καί έν όψει του σκοπού πού έπιδιώκεται μέ τό άρθρο αυτό στό πλαίσιο του συστήματος έλευθέρου έμπορίου τής συμφωνίας.

Ός πρός τό τρίτο σκέλος του έρωτήματος

- 32 Τό Bundesfinanzhof υποβάλλει, τέλος, τό έρώτημα άν ή διάταξη του άρθρου 21 τής συμφωνίας περί άπαγορεύσεως τών φορολογικών διακρίσεων έφαρμόζεται καί στην εισαγωγή οίνων Πορτό.

33 'Η συμφωνία, κατά τό άρθρο της 2, εφαρμόζεται στά προϊόντα καταγωγής Κοι-
νότητας καί Πορτογαλίας, τά όποια

« i) ύπάγονται στά κεφάλαια 25 έως 99 τής 'Ονοματολογίας τών Βρυξελλών,
έξαιρουμένων τών προϊόντων πού άπαριθμούνται στό παράρτημα I,

ii) περιλαμβάνονται στά πρωτόκολλα άριθ. 2 καί 8, λαμβανομένων ύπ' όψη
τών ειδικών όρων, πού προβλέπονται σ' αυτά».

34 Οί οίνοι Πορτό περιλαμβάνονται στό άρθρο 4 του πρωτοκόλλου 8, περί του
καθεστώτος πού ισχύει γιά όρισμένα γεωργικά προϊόντα. Τό άρθρο αυτό όρίζει
ότι γιά τά προϊόντα καταγωγής Πορτογαλίας πού άπαριθμεί, οί δασμοί κατά
τήν είσαγωγή στήν Κοινότητα μειώνονται κατά τίς αναλογίες καί έντός τών
όρίων τών δασμολογικών ποσοστώσεων πού αναφέρονται γιά καθένα από αυτά.

35 'Από τίς διατάξεις αυτές προκύπτει ότι ή συμφωνία εφαρμόζεται στους οίνους
Πορτό ύπό τήν έπιφύλαξη όρισμένων περιορισμών όσον άφορά τήν κατάργηση
τών τελωνειακών δασμών. 'Απεναντίας, οί ειδικοί όροι πού προβλέπονται στό
πρωτόκολλο δέν έπηρεάζουν καθόλου τήν άπαγόρευση τών φορολογικών διακρί-
σεων, ή όποία περιέχεται στό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τής συμφωνίας.

36 'Η άπάντηση στό τελευταίο σκέλος του πρώτου προδικαστικού έρωτήματος
είναι έπομένως ότι τό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τής συμφωνίας μεταξύ τής
Κοινότητας καί τής Πορτογαλίας εφαρμόζεται καί στήν είσαγωγή οίνων Πορτό.

'Επί του δευτέρου έρωτήματος

37 Μέ τό έρώτημα αυτό, τό Bundesfinanzhof έπιδιώκει νά του δοθούν τά αναγκαία
έρμηνευτικά στοιχεία γιά νά δυνηθεί νά κρίνει άν ή φορολογική μεταχείριση
τών είσαγομένων οίνων Πορτό από τίς έθνικές άρχές είναι άντίθετη πρός τό
άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τής συμφωνίας μεταξύ τής Κοινότητας καί τής
Πορτογαλίας. Γιά νά δοθεί άπάντηση στό έρώτημα αυτό, πρέπει νά γίνει παρα-
βολή του άρθρου 21, όπως έρμηνεύθηκε άνωτέρω, μέ τά στοιχεία πού προκύ-
πτουν από τήν διάταξη περί παραπομπής.

- 38 Τό δεύτερο προδικαστικό έρώτημα, στοιχείο α) άφορα ούσιαστικώς τό ζήτημα άν τό άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τής συμφωνίας παρέχει τή δυνατότητα στην Όμοσπονδιακή Δημοκρατία τής Γερμανίας νά επιβάλλει στο προστιθέμενο στους οίνους Πορτό οινόπνευμα τό πλήρες ποσοστό του φόρου επί του οίνοπνεύματος ή άν ή διάταξη αυτή υποχρεώνει αυτό τό κράτος μέλος νά επιβάλλει τό μειωμένο ποσοστό φόρου, τό όποιο προβλέπει τό άρθρο 79, παράγραφος 2, του νόμου περί μονοπωλίου οίνοπνεύματος για τό οινόπνευμα που παράγεται από τά άποστακτήρια φρουτοπαραγωγικών συνεταιρισμών εντός των όρίων του δικαιώματός τους για άπόσταξη.
- 39 Άπό τά στοιχεία που περιέχονται στη διάταξη περί παραπομπής δέν συνάγεται άν τό προστιθέμενο στους εισαγομένους οίνους Πορτό οινόπνευμα παράγεται ή όχι υπό παρόμοιες συνθήκες μέ αυτές από τίς όποιες έξαρτάται ή μείωση του προσθέτου φόρου οίνοπνεύματος που προβλέπεται για τά άποστακτήρια φρουτοπαραγωγικών συνεταιρισμών. Άντιθέτως, από τά στοιχεία αυτά προκύπτει ότι τά άποστακτήρια φρουτοπαραγωγικών συνεταιρισμών που άφορα ή έσωτερική νομοθεσία δέν παράγουν οινόπνευμα κατάλληλο νά προστεθεί στους οίνους λικέρ.
- 40 Έπομένως, στην άγορά τής Όμοσπονδιακής Δημοκρατίας τής Γερμανίας δέν υπήρχε οινόπνευμα κατάλληλο νά προστεθεί σέ οίνο για τήν παραγωγή οίνου λικέρ όμοειδούς προς τον οίνο Πορτό και για τό όποιο θά ήδύνατο νά ισχύσει ή μείωση φόρου που προβλέπεται για τά άποστακτήρια φρουτοπαραγωγικών συνεταιρισμών.
- 41 Υπό τίς συνθήκες αυτές, ή μή εφαρμογή τής άνωτέρω μείωσης στους οίνους Πορτό δέν δύναται νά βλάψει τήν φιλελευθεροποίηση του έμπορίου μεταξύ τής Κοινότητας και τής Πορτογαλίας στην όποία άποσκοπεί ή συμφωνία. Λαμβανομένου υπ' όψη του άντικειμένου τής συμφωνίας αυτής, ή καθαρά θεωρητική περίπτωση κατά τήν όποία για τό ίδιο προϊόν, άν είχε παρασκευασθεί στην Όμοσπονδιακή Δημοκρατία τής Γερμανίας υπό ειδικές συνθήκες, θά ήδύνατο νά ζητηθεί μείωση του φόρου, δέν άρκει για νά γεννήσει υποχρέωση παραχωρήσεως τής μείωσης αυτής και για τό εισαγόμενο προϊόν.
- 42 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο προδικαστικό έρώτημα στοιχείο α) πρέπει νά δοθεί ή άπάντηση ότι ή έκ μέρους κράτους μέλους μή εφαρμογή επί των προϊόντων καταγωγής Πορτογαλίας τής μείωσης του φόρου, ή όποία προβλέπεται για

ορισμένες ομάδες παραγωγών ή τύπους προϊόντων, αν δεν υπάρχει στην αγορά του ενδιαφερομένου κράτους μέλους κανένα όμοιοιδές προϊόν που έχει πράγματι τύχει της μειώσεως αυτής, δεν συνιστά διάκριση κατά την έννοια του άρθρου 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας μεταξύ της Κοινότητας και της Πορτογαλίας.

- 43 Μέ το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο 6) ερωτάται αν το άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας μεταξύ της Κοινότητας και της Πορτογαλίας έχει την έννοια ότι ως όμοιοιδή προϊόντα νοούνται όχι μόνον τα «ευθέως» όμοιοιδή προϊόντα, αλλά και άλλα επίσης προϊόντα που πρέπει να θεωρούνται ως «έξ ίσου όμοιοιδή».
- 44 Από την διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι το Bundesfinanzhof έθεσε το ερώτημα αυτό υποθέτοντας ότι σχέση ομοιότητας δύναται να υπάρχει όχι μόνον μεταξύ των οίνων Πορτό και άλλων οίνων λικέρ, αλλά και μεταξύ των πρώτων και των οίνων ειδικού τύπου, με υψηλό αλκοολικό τίτλο που προέρχεται από φυσική ζύμωση, στους οποίους δεν επιβάλλεται κανένας φόρος στην Όμοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.
- 45 Ός προς το σημείο αυτό, πρέπει να τονισθεί ότι η έννοια του όμοιοιδους που περιέχεται στο άρθρο 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας μεταξύ της Κοινότητας και της Πορτογαλίας είναι, καθ' όσον αφορά την εφαρμογή της εντός της Κοινότητας, έννοια του κοινοτικού δικαίου που πρέπει να άποτελεί αντικείμενο ομοιομόρφου έρμηνείας, την οποία εξασφαλίζει το Δικαστήριο.
- 46 Λαμβανομένου υπ' όψη του αντικειμένου της διατάξεως αυτής, όπως περιεγράφη άνωτέρω, δεν δύναται να θεωρούνται όμοιοιδή, κατά την έννοια της άνωτέρω διατάξεως, τα προϊόντα που διαφέρουν μεταξύ τους τόσο ως προς τον τρόπο παρασκευής τους, όσο και ως προς τα χαρακτηριστικά τους. Συνεπώς, οι οίνοι λικέρ στους οποίους έχει προστεθεί οινόπνευμα άφ' ενός και οι οίνοι που προέρχονται από φυσική ζύμωση άφ' ετέρου δεν δύναται να θεωρούνται όμοιοιδεις κατά την έννοια της υπό κρίση διατάξεως.
- 47 Η άπάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, στοιχείο 6) συνεπώς είναι ότι τα προϊόντα που διαφέρουν μεταξύ τους τόσο ως προς τον τρόπο παρασκευής τους, όσο και ως προς τα χαρακτηριστικά τους, δεν δύναται να θεωρούνται όμοιοιδή, κατά την έννοια του άρθρου 21, πρώτη παράγραφος, της συμφωνίας.

Ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων

- 48 Τά ἐξοδα στά ὁποῖα ὑπεβλήθησαν οἱ κυβερνήσεις τοῦ Βασιλείου τῆς Δανίας, τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας τῆς Γερμανίας, τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας καί τοῦ Ἑνωμένου Βασιλείου, καθώς καί ἡ Ἐπιτροπή τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, οἱ ὁποῖες κατέθεσαν παρατηρήσεις στό Δικαστήριο, δέν ἀποδίδονται. Δεδομένου ὅτι ἡ παρούσα διαδικασία ἔχει ὡς πρός τοὺς διαδίκους τῆς κυρίας δίκης τό χαρακτήρα παρεμπιπτοντος, πού ἀνέκυψε ἐνώπιον τοῦ ἐθνικοῦ δικαστηρίου, σ' αὐτό ἐναπόκειται νά ἀποφανθεῖ ἐπί τῶν δικαστικῶν ἐξόδων.

Διά ταῦτα

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

κρίνοντας ἐπί τῶν ἐρωτημάτων πού τοῦ ὑπέβαλε μέ διάταξη τῆς 24ης Μαρτίου 1981 τό Bundesfinanzhof ἀποφαίνεται:

- 1) Τό ἀρθρο 21, πρώτη παράγραφος, τῆς συμφωνίας μεταξύ τῆς Κοινότητος καί τῆς Πορτογαλίας ἔχει ἀπ' εὐθείας ἐφαρμογή καί δύναται νά ἀπονέμει στοὺς διάφορους ἐπιχειρηματίες δικαιώματα, τά ὁποῖα τά δικαστήρια ὀφείλουν νά προστατεύουν.
- 2) Ἡ διάταξη αὐτή πρέπει νά ἐρμηνεύεται σύμφωνα μέ τό γράμμα τῆς καί ἐν ὄψει τοῦ σκοποῦ πού ἐπιδιώκει στό πλαίσιο τοῦ συστήματος ἐλευθέρου ἐμπορίου τῆς συμφωνίας.
- 3) Ἡ διάταξη ἐφαρμόζεται καί στήν εἰσαγωγή οἴνων Πορτο.
- 4) Ἡ διάταξη ἔχει τήν ἔννοια ὅτι:
 - α) ἡ ἐκ μέρους κράτους μέλους μή ἐφαρμογή ἐπί τῶν προϊόντων καταγωγῆς Πορτογαλίας τῆς μειώσεως τοῦ φόρου, ἡ ὁποῖα προβλέπεται γιά ὀρισμένες ὁμάδες παραγωγῶν ἢ τύπους προϊόντων, ἂν δέν ὑπάρχει στήν ἀγορά τοῦ ἐνδιαφερομένου κράτους μέλους κανένα ὁμοειδές προϊόν πού ἔχει πράγματι τύχει τῆς μειώσεως αὐτῆς, δέν συνιστᾷ διάκριση κατά τήν ἔννοια τοῦ ἀρθρου 21, πρώτη παράγραφος, τῆς συμφωνίας μεταξύ τῆς Κοινότητος καί τῆς Πορτογαλίας.

6) δέν δύνανται νά θεωροῦνται ὁμοειδή τά προϊόντα πού διαφέρουν τόσο ὡς πρὸς τὸν τρόπο παρασκευῆς τους, ὅσο καί ὡς πρὸς τὰ χαρακτηριστικά τους.

Mertens de Wilmars	O'Keeffe	Everling	Χλωρός	
Pescatore	Mackenzie Stuart	Bosco	Koormans	Due

Ἐδημοσιεύθη σέ δημοσία συνεδρίαση στό Λουξεμβούργο στίς 26 Ὀκτωβρίου 1982.

Ο γραμματεὺς

Ὁ πρόεδρος

P. Heim

J. Mertens de Wilmars

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ SIMONE ROZÈS
ΠΟΥ ΑΝΕΠΤΥΧΘΗΣΑΝ ΣΤΙΣ 5 ΜΑΪΟΥ 1982¹

*Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,*

Ἡ παρούσα ὑπόθεση ἀνέκυψε μετὰ ἀπὸ αἴτηση τοῦ Bundesfinanzhof περί ἐκδόσεως προδικαστικῆς ἀποφάσεως καί ἀφορᾶ — ὅπως ἡ ὑπόθεση Polydor τὴν ὁποία ἐδικάσατε πολὺ προσφάτως (ἀπόφαση τῆς 9ης Φεβρουαρίου 1982) — τὴν ἐρμηνεῖα μιᾶς διατάξεως τῆς συμφωνίας πού ὑπεγράφη στίς 22 Ἰουλίου 1972 στίς Βρυξέλλες μετὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητος καί τῆς Δημοκρατίας τῆς Πορτογαλίας, συμφωνία πού συνήφθη καί ἐνεκρίθη ἐξ ὀνόματος τῆς Κοινότητος μετὰ τὸν κανονισμό 2844/72 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 19ης Δεκεμβρίου 1972.

Τὰ πραγματικά περιστατικά εἶναι τὰ ἑξῆς:

Ἡ προσφεύγουσα στὴν κυρία δίκη, ἡ ἑτερόρρυθμος κατὰ μετοχὰς ἑταιρεία Christian Adalbert Kupferberg & Cie, ἐδρεύουσα στὸ Mainz, ἐξετελῶνισε καί ἔθεσε σέ ἐλεύθερη κυκλοφορία στὴν Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία τῆς Γερμανίας, τὸν Αὐγούστο τοῦ 1976, οἶνους Πορτό πού προήρχοντο ἀπὸ τὴν Πορτογαλία.

Τὸ προϊόν αὐτὸ παράγεται μετὰ ἀπὸ διακοπὴ τῆς ζυμώσεως τῆς πρώτης ὕλης, δηλαδή τοῦ οἴνου, καί προσθήκη προϊόντων ἀποστάξεως οἴνου μέχρι συμπληρώσεως τῆς τελικῆς περιεκτικότητος σέ οἶνὸπνευμα. Σύμφωνα μετὰ τὸν ὄρισμό τοῦ ἀρθροῦ 2 τοῦ κανονισμοῦ 948/70 τοῦ Συμβουλίου, τῆς 26ης Μαΐου 1970, ὁ οἶνος Πορτό κατατάσσεται στοὺς «οἶνους λικέρ» κατὰ τὴν

1 — Μετάφραση ἀπὸ τὰ γαλλικά.